

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1878. Första Kammaren. N:o 41.

Lördagen den 11 Maj.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades 4 protokollsutdrag för sistlidne dag.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter å nyo på bordet Stats-Utskottets sistlidne dag bordlagda utlåtande N:o 56, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga framställning angående förbättrad pensionering för landtmäteristaten.

Föredrogs Stats-Utskottets nedannämnda, sistlidne dag bordlagda memorial:

N:o 57, med förslag till voteringspropositioner i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut uti tvenne frågor, rörande anslag under riksstatsens Femte hufvudtitel.

De föreslagna voteringspropositionerna godkändes.

N:o 58, med förslag till voteringspropositioner i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i åtskilliga frågor rörande anslagen under riksstatsens Nionde hufvudtitel.

Voteringspropositionerna godkändes.

N:o 59, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i frågor rörande Kongl. Maj:ts förslag om löneroglering för landsstaten.

Utskottets i första och fjerde punkterna gjorda hemställanden bifollos, och de i andra och tredje punkterna föreslagna voteringspropositioner godkändes.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter å nyo på bordet Stats-Utskottets sistlidne dag bordlagda memorial N:o 60, med förslag till åtskilliga stadganden, hvilka böra införas i det nya reglementet för Riksgäldskontoret.

Föredrogos men begärdes af flere ledamöter å nyo på bordet Lag-Utskottets sistlidne dag bordlagda utlåtanden:

N:o 39, i anledning af väckta motioner om lagstiftningsåtgärder i syfte att förekomma skogsbrist; och

N:o 40, i anledning af väckt motion rörande ändring i och, för vissa delar af Norrbottens län, upphäfvande af Kongl. förordningen den 29 Juni 1866, angående dispositionsrätten öfver skogen å sådana skattehemman, som uppkomma af nybyggen, hvilka hädanefter från kronan upplätas, m. m.

Ändring i § 65
Riksdags-
ordningen.

Föredrogs ånyo Konstitutions-Utskottets den 8 och 10 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 13, i anledning af väckt motion om ändring i § 65 Riksdagsordningen.

Herr Wallenberg: Det skulle varit smickrande för mig, om Utskottet hade behagat gifva någon annan motivering för sitt afstyrkande än den, som återfinnes i ett Utskottets betänkande vid 1873 års riksdag, och som icke heller innehåller någonting i sak. Emellertid får jag hålla mig till det lilla, som Utskottet anfört, och ber att få söka bemöta det.

Utskottet säger, att, om förslaget antoges, så skulle det innebära en inskränkning i Riksdagens inflytande på statsregleringen och att Riksdagen vore förhindrad att vidtaga »likaväl nedsättning som förhöjning af skatter och statsutgifter».

Jag anser det alldeles icke vara önskvärdt, att man underlättar beslutandet om förhöjningar i statsutgifterna och att man förbiser, att vi i alla fall hafva till utgångspunkt ett *tvåkammar*-system med *lika* berättigande för hvardera af Kamrarna. Det är därför, som jag tror, att det vore väl att, så länge man har detta tvåkammar-system, man också gjorde det till en sanning, och det blifver *först då* sanning, när den ena Kammaren icke i oträngdt mål kan påtrugas hvad den andra önskar. Jag tror, att de gemensamma voteringar, som förekommit under de elfva förfutna riksdagarna, nogsamt hafva burit vittne derom, att de gemensamma voteringarna ofta bidragit att *höja* statsutgifterna; och det är icke alltid säkert, att den nu rådande majoriteten i Andra Kammaren håller tillhoppa, utan deri kan mången omgestaltning ega rum, och då kunde det vara godt äfven för den Kammaren att hafva någon befogenhet att ensam kunna hindra statsutgifternas höjande.

Man har derjemte kunnat finna, huruledes de gemensamma voteringarna blifvit rent af missbrukade, icke blott för att få anslag utan för att genomdrifva en åsigt angående någon författning på den gemensamma voteringens väg, derigenom att man vid en framställning om en författning dermed förknippat begäran om ett anslag på några tusen kronor och sålunda lyckats åstadkomma en gemensam votering, i uppenbar strid mot grundlagens andemening. Om det icke vore i Riksdagens sista timmar, skulle jag kunna uppvakta Kammaren med några exempel i det afseendet, men nu inskränker jag mig till att

Ändring i § 65
Riksdags-
ordningen.
(Forts.)

blott antyda rubriken, och jag hoppas, att ingen kan förneka, att en sådan rubrik finnes, derunder i afseende på lagenligheten tvetydiga riksdagsbeslut böra upptagas.

Utskottet säger vidare, att förslaget, om det nemligen antoges, skulle »föranleda en väsentlig rubbning i det nu bestående förhållandet, dels mellan Konungen och Riksdagen, och dels mellan de till röstetalet olika Kamrarne». Jag anser deremot, att icke någon rubbning komme att inträffa, utan blott ett återförande till det sanna förhållandet, som var tanken och utgångspunkten för detta tvåkammerssystem, och det är, att Regeringen skall vara medlare mellan de båda Kamrarne, och att ingendera Kammaren skall undertrycka den andras beslut. Jag har icke föreslagit något, som förminskar Regeringens inflytande på Riksdagens beslut; jag har tvärtom antagit såsom utgångspunkt, att Regeringen skall föreslå nödiga utgifter för alla de statsbehof, som under ett kommande år böra i budgeten upptagas, och det har hittills visat sig, att Regeringen i den delen icke bortglömt något, och just därför är jag öfvertygad, att det icke ligger någon fara i att utesluta enskild motionärs förmenta rätt att, mot *en* Kammarers bestridande, kunna drifva sin motion om statsanslag till afgörande medelst gemensam votering. Vidare tror jag, att det är en felaktighet att säga, att förslaget skulle väsentligt rubba förhållandet mellan de begge Kamrarne med deras olika röstetal. Jag tror icke, att meningen med det olika antalet i de begge Kamrarne ursprungligen var den, att det större antalet i Andra Kammaren skulle kunna bestämma Riksdagens beslut endast genom sitt större antal utan afseende på hvad frågan gälde, utan jag tror, att det större antalet tillkommit, emedan man ville, så vidt ske kunde, få alla olika åsikter representerade, och man utgick då från en siffra af 10,000 inbyggare på *en* representant. Den siffran är naturligen icke för alltid hållbar, men det får tills vidare vara, det hör icke hit. Emellertid torde det icke af någon kunna med allvar bestridas, att det större antalet blifvit bestämdt för att gifva tillfälle åt det större flertalet af landets inbyggare att få sina åsikter representerade, hvaremot afsigten med detta större antal ingalunda var den, att det i alla möjliga frågor skulle förtrycka de åsikter, som uttalats i Första Kammaren. Jag vet nog, hvad som hägrar för det åskådnings-sätt, som nu är rådande, och det är, att man icke tänker på möjligheten af att höja skatterna, utan man tänker hufvudsakligen på att åstadkomma en nedsättning i skatterna specielt för den talrikast representerade samhällsklassen, och man hoppas att komma till det målet, om ej på annat sätt, så genom gemensamma voteringar.

Jag har för min del många gånger förklarat, att ingen kan vara större vän af skattelindringar än jag, men jag tror icke, att de få tillkomma på en olämplig och nära nog olaglig väg, utan de böra härflyta från ett fritt bifall af begge Kamrarne och Kongl. Maj:t. Detta är min uppfattning af huruledes skattelindringar kunna åstadkommas, och under en temligen lång riksdagsmannabana har jag flera gånger visat mig vara ganska medgörlig. Jag beklagar nu, att Utskottet icke behagat att egna min framställning en allvarlig pröfning utan blott expedierat den såsom en fråga, med hvilken man nu hvarken velat eller kunnat sysselsätta sig; men jag kan försäkra Utskottet, att, om

Ändring i § 65 allt går väl, skall jag vid nästa riksdag *tidigare* väcka motion i ämnet. Riksdagsordningen. Jag gör icke nu någon framställning om bifall till min motion. (Forts.)

Herr Hallenborg: Då den siste ärade talaren icke gjort någon framställning i afseende på sin motion, skulle jag visserligen kunna inskränka mig till att yrka bifall till hvad Utskottet föreslagit; men då han gjort åtskilliga anmärkningar mot Utskottet, så anser jag mig skyldig att, så godt jag kan, besvara de samma.

Den första anmärkningen mot Utskottet var, att Utskottet inskränkt sig till att begagna samma motivering som vid 1873 års riksdag. Det borde likväl icke förvåna den ärade talaren att, då Utskottet haft att besvara samma fråga som år 1873 och då tankarne inom Utskottet varit desamma, som de voro det nämnda året, Utskottet under sådana förhållanden, för att icke besvara Kammaren med en ny och vidlyftig motivering, som kunnat föranleda en lång och onödig diskussion, ansett det vara skäl att begagna samma motivering, som år 1873; och då Utskottets betänkande vid 1873 års riksdag blef af båda Kamrarne godkänt utan någon diskussion och utan att ens motionären sjelf yrkade på några ändringar deri, så ansåg Utskottet, att det äfven nu skulle godkännas och att någon diskussion således icke skulle behöfva uppstå i afseende på motiveringen.

Den andra anmärkningen var riktad mot det yttrandet i Utskottets betänkande, att förslaget skulle åstadkomma en rubbning i förhållandet mellan Konungen och Riksdagen. Jag tror för min del, verkligen att så skulle komma att ske. Det är visserligen sant, att alla sådana förslag till statsutgifter, som framkomma på grund af en framställning från regeringen, hafva blifvit underkastade en särdeles sorgfällig pröfning i allmänhet, och Riksdagen kan således vara förvissad om, att en framställning från Kongl. Maj:t blifver bättre och grundligare pröfvad än framställningar från enskilde motionärer; men å andra sidan, om vi skulle gå så långt, att, såsom motionären önskar, inga andra anslagsfrågor än de, som komma från regeringen, skulle kunna blifva föremål för gemensamma omröstningar, då tror jag, att regeringen skulle få en allt annat än behaglig ställning. Det är nemligen tydligt och klart, att om de olika åsigter och önskningsar, som kunna finnas inom olika orter i riket, icke skulle få framställas på annat sätt än genom framställningar från regeringen, så komme regeringen i den obehagliga ställningen att antingen nödgas afslå alla eller bifalla alla eller också, derest den utvalde särskilda ämnen, som kunde anses vara af större vikt, och sökte befordra deras framgång, i sådant fall blifva föremål för missnöje, därför att den ena framställningen vunnit mera bifall än den andra. En ytterligare anledning till den obehagliga ställningen för regeringen är den, att vid vissa tillfällen, då en eller annan af Konungens rådgifvare möjligtvis icke är så särdeles väl sedd inom representationen, skulle man kunna finna ett nöje i att bereda honom obehag genom att afslå framställningar, som skett på hans föredragning, och på det sättet skulle det äfven lätt kunna inträffa, att en ort och dess intressen finge sitta emellan, därför att man icke ville att en framställning derom från regeringens sida skulle röna framgång, emedan

den skett på föredragning af en minister, som icke egde representationens sympatier.

Jag anser slutligen, att det skulle vara en särdeles stor inskränkning i motionsrätten, visserligen icke på det sättet, att man icke finge väcka huru många motioner som helst, men deremot i det afseendet, att man då vore förhindrad att åt en väckt motion skaffa allt det understöd, som eljest vore möjligt att bereda den.

Det är många stora och viktiga frågor, i hvilka enskilde motionärer hafva väckt förslag, men hvarom regeringen möjligen icke velat göra proposition; dessa skulle sålunda blifvit undertryckta, om den grundsatsen varit gällande, som i den föreliggande motionen finnes uttalad.

Jag vill blott återkalla i Herrarnes minne, hurusom förlidet år regeringen framlade förslag om nytt universitetshus i Upsala på samma gång som enskild motionär väckte förslag om beviljande af anslag till ny universitetsbyggnad i Lund; hade då 65 § Riksdagsordningen varit så stiliserad, som Herr Wallenberg önskar, så skulle följden blifvit, att framställningen om nytt universitetshus i Upsala bifallits, men samma begäran, hvad Lund beträffar, afslagits. Tror nu den ärade motionären att, om Kongl. Maj:t vid innevarande riksdag framkommit med förslag om ny universitetsbyggnad i Lund, detta förslag skulle hafva vunnit bifall? Jag för min del tror, att ett sådant förslag i år icke skulle blifvit godkänt, och i sådant fall hade Lund nu varit utan den universitetsbyggnad, som det fick förra året på grund deraf, att det ansågs billigt att, då det ena universitetet fick anslag till nybyggnad, det andra också skulle få det.

Jag tror, att om det också i vissa afseenden kunde vara ganska nyttigt, att gemensamma omröstningar icke egde rum så ofta, som nu är fallet, så skulle dock en förändring i det syfte, som motionären föreslagit, åstadkomma mera ondt, än man föreställer sig, och icke medföra det gagn, som dermed är afsedt.

Jag anhåller om bifall till Konstitutions-Utskottets betänkande och afslag å Herr Wallenbergs motion.

Herr von Ehrenheim: Då jag antecknat mig såsom reservant mot det föreliggande betänkandet utan att dertill hafva angifvit några skäl, anhåller jag att nu muntligen få anföra dessa i allra största korthet.

Bestämmelsen i Riksdagsordningen om gemensamma voteringar i vissa frågor mellan de båda Kamrarna är efter min tanke ett särdeles godt och lyckligt stadgande. Det torde dock knappt kunna förnekas, att området för dessa omröstningar redan ursprungligen af lätt begripliga skäl åtminstone för dem, som voro med på den tiden, blef vidsträcktare än måhända önskvärdt hade varit. Det torde icke heller kunna nekas, att detta område sedermera blifvit utsträckt utöfver hvad som ursprungligen varit afsedt.

Att reglera dessa förhållanden har synts mig vara en riktig och god tanke, och då jag för det närvarande icke trodde, att något i det syftet skulle kunna göras, emedan stämningen redan inom Utskottet var i det fallet alldeles afgörande, har jag genom att anteckna mig

*Ändring i § 65
Riksdags-
ordningen.
(Forts.)* såsom reservant velat förbehålla mig fri och öppen talan för den händelse, att framtiden skulle för frågans lösning medföra gynsammare förhållanden.

Grefve Hamilton: Ehuru jag icke anser grundtanken i Herr Wallenbergs förslag oriktig, skulle jag likväl icke velat framställa den motion, som af honom blifvit väckt, af det skäl, att jag tror, att den lika litet i år och nästa år som vid föregående tillfällen skulle blifva godkänd.

Jag tror lika med honom, att afsigten, då Andra Kammaren blef till röstetal betydligt starkare än Första Kammaren, visserligen icke var att åt Andra Kammaren gifva en bestämd röstöfvervigt inom representationen, utan dertill funnos andra skäl, som möjligen kunde vara goda. Men följden af detta förhållande eller olikheten mellan Kamrarne i afseende på ledamöternas antal har emellertid blifvit den, att Andra Kammaren erhållit en öfvervigt, och jag antager, att han icke skall vara villig att eftergifva den. Derjemte kan jag icke neka, att jag tror, att Konstitutions-Utskottet skulle kunna haft andra och giltiga skäl, att med anledning af Herr Wallenbergs motion eller på eget initiativ föreslå nödiga förändringar i 65 § Riksdagsordningen samt de §§ i Regeringsformen, som med den nämnda § stå i sammanhang. Det kan nemligen omöjligen hafva undgått Konstitutions-Utskottets uppmärksamhet, att den olikhet, som eger rum i dessa paragrafers redaktion, gifver en anledning för Kamrarne att komma i olika meningar om, *när* en fråga *bör* blifva föremål för gemensam omröstning *eller icke*. Saken hade efter min tanke varit ganska lätt hjälpt genom att, utan frångående af den grundsats, som är uttalad vare sig i Riksdagsordningen eller i Regeringsformen, likväl göra stadgandet på båda ställena lika, hvarigenom all tvekan om den rätta meningen skulle vara undanröjd.

Jag har icke för min del velat väcka motion i sådant syfte, emedan jag tror det vara en grannlagenhetspligt af dem, som motsatt sig hela den förändring i våra grundlagar, som dessa år 1865 undergingo, att icke på något sätt söka att rubba hvad deri är föreskrifvet, så vida icke förslag derom från annat håll framkommer. Men, såsom jag nyss yttrade, en förändring i det afseendet är så lätt åstadkommen, så möjlig att verkställa, så nödig och nyttig, att jag icke kan annat än lägga Konstitutions-Utskottet till last, att det icke sökt att åstadkomma den.

Jag har blott velat uttrycka denna mening, men vill icke yrka någon återremiss eller någon förändring i hvad Utskottet tillstyrkt.

Herr Jöns Pehrsson: Då motionären icke gjort något yrkande om bifall till sin motion, kunde det vara öfverflödigt att yttra sig om densamma, men då han tycktes hafva godt hopp att det i framtiden skulle låta sig göra att drifva saken igenom, vill jag blott uppmana honom att nästa gång taga steget fullt ut och föreslå sådana ändringar i Riksdagsordningen att det icke behöfdes så långa öfverläggningar eller så många ledamöter i representationen. Vi kunde då komma tillbaka till den tid, då regeringen sammankallade herredagar, hvilka

blott hade att bifalla regeringens framställningar; och vill motionären fortsätta på den väg, han tyckes vara stadd, tror jag, att han gjorde klokt i att taga steget fullt ut, ty jag tror för min del, att ett sådant förslag skulle lyckas lika bra som det nuvarande förslaget. Atminstone hoppas jag, att Första Kammaren och Riksdagen icke skall låna örat till den framställning motionären gjort. Vi kunna tänka oss, att tiderna förändras och vi med dem, men jag tror icke, att någon, som är mån om svenska folkets rätt att sig sjelf beskatta, skall komma fram med ett dylikt förslag, och jag tror icke heller, att ett sådant förslag skulle vinna mycket understöd i denna Kammare.

*Ändring i § 65
Riksdags-
ordningen.
(Forts.)*

Herr Wallenberg: Konstitutions-Utskottets ordförande har behagat antyda, att genom detta mitt förslag skulle åstadkommas en inskränkning i enskildes motionsrätt. Jag har dock icke begärt annat än en inskränkning i möjligheten att, till förmån för enskilda motioner, kunna framtvinga ett beslut i strid emot endera Kammarens afslag. Det är deri jag vill hafva en inskränkning och icke i något annat.

Han sade vidare, att stora och viktiga företag kunde komma att lida genom den föreslagna förändringen. Jag är glad öfver att han sade detta. Jag vill icke att stora företag skola *på statens bekostnad* kunna komma till stånd utan regeringens medverkan. Sådana förslag böra, i min tanke, icke genom gemensamma voteringar och dervid coaliserade intressen genomdrivas, utan de böra undersökas och framläggas af regeringen, såvida de icke kunna genast vinna båda Kamrarnes bifall. Det exempel, som den ärade talaren framstälde om universitetsbyggnaderna, har väl icke stort inflytande på denna fråga, ty om regeringen icke då ansåg sig böra göra framställning om mera än en universitetsbyggnad i sender, så vet jag icke, att någon stor olycka derigenom skulle hafva skett. Jag kan icke se att någonting går förloradt derigenom att en stor sak först behandlas af regeringen och sedan af Riksdagen, så vida saken icke är så klar, att den kan af båda Kamrarne sammanstämmade beslutas. Jag vill fästa Herr Talmannens uppmärksamhet på att om, såsom det nu ser ut, det skulle blifva ett ensidigt klassvälde, som här komme att göra sig gällande inom Riksdagen, så är det en fullt berättigad önskan af de svagare representerade klasserna att få åtnjuta det skyddet, att icke en enda klass skall kunna genom gemensamma voteringar och utan regeringens medverkan pålägga nya skatter eller beröfva staten inkomster.

Till den siste talaren vill jag inskränka mig att säga, att den dag kan komma, då den nu herskande majoriteten i Andra Kammaren skulle lifligt önska, att det berodde på *en* Kammare att säga nej till stora statsutgifter.

Öfverläggningen förklarades slutad, och utlåtandet bifölls.

Föredrogs å nyo och lades till handlingarne sammansatta Stats- och Lag-Utskottets den 8 och 10 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 3, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut vid behandling af

Utskottets utlåtanden N:is 1 och 2, angående förändrad reglering af skjutsväsendet.

*Upphörande
af vatten och
bröd-straffet.*

Föredrogs å nyo Lag-Utskottets den 8 och 10 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 37, i anledning af väckt motion om upphörande af vatten och bröd-straffet.

Herr Ribbing, Sigurd: Mot detta Utskottets betänkande har jag anført min reservation vi sjelfva betänkandet och ber blott att få derom erinra. Jag är icke den, som vill förneka behovet och rigtigheten af att understundom, till och med i Lag-Utskottet, i stället för att framställa bestämda förslag till lagar eller förordningar, föreslå en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan, att han ville taga det ifrågavarande ärendet i sin hand. Men om en sådan skrifvelse skall till Kongl. Maj:t aflätas, så synes sådant mig böra hvilas på tvenne vilkor: att Riksdagen bestämdt uttalar *hvad* Riksdagen vill eller i *hvilken rigtning* och under hvilka förutsättningar Riksdagen anser förslag böra framställas; och vidare, att Utskottet förklarar sig icke hafva varit kapabelt att sjelf åstadkomma hvad det begär att Kongl. Maj:t skall göra. Utan dessa båda förutsättningar synes mig Utskottet icke böra tillråda att besvära Kongl. Maj:t med en skrifvelse *dels* derföre, att Kongl. Maj:t har mycket annat att göra än att efterkomma önskingar af Riksdagen och väl sjelf lærer se och veta, hvarom, efter hans åsigt, proposition behöfver göras, *dels* derföre att Kongl. Maj:t, om han ville gå Riksdagens uttalade önskan till mötes, icke må behöfva gissa och på ett ungefär förmoda hvad Riksdagen vill, *dels ock* derföre att Riksdagen icke bör företaga någon åtgärd, om hvilken det kunde synas, som om Riksdagen blott ville hafva Kongl. Maj:t till en expeditionshafvande för Riksdagens ofärdiga beslut. De två nämnda vilkoren synas mig icke vara i detta Utskottets betänkande uppfyllda, och af detta skäl har jag reserverat mig mot betänkandet och anhåller vördsamt om afslag å Utskottets hemställan.

Herr von Gegerfelt: Om den siste ärade talaren hade framställt enahanda anmärkning mot den skrifvelse, som i går beslutades och hvilken han tillstyrkte, så skulle jag derom icke haft något att säga; men hvad den nu ifrågavarande skrifvelsen beträffar, vågar jag påstå, att den hvarken saknar bestämdt uttalande af hvad Riksdagen vill eller gifver anledning till ett blott »ungefärligt förmodanden».

Frågan om vatten- och brödstraffets lämplighet såsom förvandlingsstraff har redan länge och ofta varit föremål för behandling af Riksdagen. Det har temligen allmänt antagits, att det är en hög grad af inkonsequens att, då de minsta brotten beläggas med straff af böter, den, som icke kan utgifva dessa böter, skall undergå icke det straff som står böter närmast, utan ett strängare, nemligen vatten- och brödstraff. Att detta straff, hvilket, såsom affiktivt icke ansetts böra bibehållas såsom särskild straffart, likväl bibehålles såsom förvandlingsstraff, har så allmänt erkänts vara principiellt origtigt, att derom knappt varit någon tvist, men hvarje gång frågan förevarit har den mötts med

den invändningen, att den förlängning i fängelsestraffet, som deraf blefve en följd, skulle komma att öfverbefolka fängelserna och att med den nuvarande tillgången på utrymme det icke skulle låta sig göra. Jag måste erkänna, att Utskottet också i början tog detta för godt, men efter vidare undersökningar befans det, på sätt betänkandet visar, att man visserligen icke kan förklara att nödigt utrymme finnes, men icke heller att man kan säga, att det under närvarande förhållanden är alldeles omöjligt att genomföra den ifrågasatta förändringen. Vid sådant förhållande synes det vara lämpligt att begära, att Regeringen med de resurser som stå den till buds — exempelvis genom fängvårdsstyrelsen — måtte vidtaga en sådan åtgärd. Hvad man åsyftar är väl tillräckligt tydligt uttaladt i Utskottets betänkande, att nemligen, om det utan alltför stora olägenheter låter sig göra, utbyta vatten och bröd-straffet mot enkelt fängelse — möjligen med någon nedsättning i tariffen för de lägre beloppen — så vore det önskvärdt. En sådan förändring, icke något annat, är begärd, och jag tror icke att en undersökning derom skall i någon väsentlig mån »upptaga regeringens dyrbara tid». Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan.

*Upphörande
af vatten och
bröd-straffet.
(Forts.)*

Herr Sundell: På sätt Kammarens ledamöter kunna af betänkandet inhemta, har emot detsamma jag anmält reservation, men jag har icke ansett nödigt att nedskrifva den af mig omfattade särskilda mening. När denna fråga förekom vid 1874 års riksdag, uppträdde jag deremot, och min åsigt har från den tiden icke förändrats. Straff måste vara straff och det straffhot lagen utsätter för öfverträdelse af dess bud, måste vara en verklighet, men det blifver det icke, om förvandlingsstraffet fängelse vid vatten och bröd förvandlas till blott fängelse, särdeles om nuvarande bestämmelsen skall fortfara, att fången under den tid, han sitter i fängelse, får, om han så kan, lefva på bättre kost än den som i fängelset bestås. Vatten och bröd-straffet medför för Kongl. Maj:t och kronan redan nu, särskildt i de norra länen, högst betydliga utgifter till följd af transportkostnaderna, och dessa utgifter skulle ökas om straffet förändrades till blott fängelse, enär strafftiden, enligt de i strafflagen bestämda grunder, då skulle blifva tre gånger så lång som den nu är. Genom 1864 års strafflag har beträffande nu ifrågavarande förvandlingsstraff mildring skett derigenom att minimum nedsatts från 4 till 3 dagar och maximum från 28 till 20 dagar. Det aftjenas nu under hvarje dag vida högre belopp än enligt den förut gällande 1841 års förordning.

Ehuru det nu är så, att jag för min del icke vill biträda förslaget om vatten och bröd-straffets förvandling till blott fängelse, får jag dock förklara, att jag icke har något emot detta förvandlingsstraffs utbytande mot annat lämpligt sådant, t. ex. fängelse med arbete; men jag vill icke understödja Utskottets förslag om underdånig skrifvelse, — ett Riksdagens förfaringsätt, som jag i allmänhet icke gillar, när det icke är alldeles nödvändigt. Man må väl kunna vara öfvertygad, att Kongl. Maj:ts regering, när den finner tiden vara inne för fängelsestraffets vid vatten och bröd utbytande mot annat, derom till Riksdagen aflåter nådig proposition, och man kan icke antaga, att Riksdagen är så regerande, att Kongl. Maj:t endast gör det, hvarom Riksdagen

*Upphörande
af vatten och
bröd-straffet.
(Forts.)*

underdånigast anhåller. För min del yrkar jag afslag å Utskottets hemställan.

Grefve Mörner, Oscar: Vid de föregående tillfällen, åtminstone vid ett eller par, då denna fråga varit föremål för öfverläggning, hafva vi hört generaldirektören för fängelserna yttra sig i saken och, som vi torde erinra oss, har han förklarat, att man må hysa hvilken åsigt som helst om det principiellt lämpliga uti att afskaffa vatten och brödstraffet, så vore det dock omöjligt att för närvarande genomföra en sådan åtgärd med hänsyn till det antal celler, som finnas och hvare de fångar skulle förvaras, hvilka i stället för det nuvarande förvandlingsstraffet skulle undergå enkelt fängelse. Detta antal celler tyckes icke hafva blifvit betydligt ökad, ty enligt uppgifter i Utskottets betänkande utgjorde det år 1874 2,272 i alla rikets fängelser och år 1876 2,278 stycken. En tillökning af sex celler har sålunda blifvit gjord, men det kan icke sägas vara någon väsentlig tillökning. Om nu detta skäl, som anförts af den person, hvilken borde vara mest sakkunnig i ämnet, förut vunnit godkännande, vågar jag tro, att det äfven nu bör vinna lika godkännande hos Kammaren. Det är visserligen sant, att efter de tabeller, som inom Utskottet blifvit uppgjorda, skulle tillgång till celler finnas till och med vid hänsyn till stor tillökning i fängelsedagar, som skulle uppkomma genom vatten och brödstraffets utbytande mot enkelt fängelse. Men det är icke sagdt, att de äro så beskedliga dessa fångar, att de dela sig lika öfver länen, så att i hvarje län antalet celler kommer att stå i en rätt proportion till antalet fångar, utan det skall säkert inträffa, att i några län blir det flera fångar, i andra län färre, hvarigenom ibland kommer att uppstå stor trängsel och kanske omöjlighet att förvara fångarne. Om man går in till regeringen med en sådan hemställan som den föreslagna, måste också Riksdagen åtaga sig att, om ett förslag blifver framlagdt, vidkännas de kostnader, som deraf blefve en följd. Det lider intet tvifvel, att icke ändamålet kan vinnas genom att bygga nya fängelser, men detta skulle komma att föranleda betydliga utgifter.

Ser man på tabellen litt. D. angående förhållandet, huru detta vatten och bröd-straff i verkligheten tar sig ut, så finner man, att det vida öfvervägande antalet af dylika fångar utgjorts af sådana, som undergått bestraffning i högst sex dagar. Att undergå ett sådant straff kan vara obehagligt, men det lär vara utan all fråga, att straffet inom denna skala icke kan innebära någon skada för helsan; och jag vågar antaga att, om de finge välja, skulle många tycka mera om att sitta tre dagar på vatten och bröd än nio dagar i enkelt fängelse. De som sutto på tre dagars vatten och bröd utgjorde, enligt Utskottets tabell, år 1874 ett antal af 3,259, eller det ojemförligt största antalet af ifrågakommande bestraffningsfångar, och denna bestraffning är väl så lindrig, att man kan säga, att det är den minsta, som bör ifrågakomma, så framt man icke vill vara en sådan filantrop, att man helt och hållet efterskänker allt straff.

Man sade äfven inom Utskottet, att om det blefve enkelt fängelse såsom förvandlingsstraff, så skulle många flera erlägga böterna och derigenom skjutskostnad besparas för kronan. Jag erkänner, att jag

icke kan vara med om ett sådant resonnement, ty jag kan icke förstå annat än att de lika väl skulle erlægga böterna i ena fallet som i det andra.

*Upphörande
af vatten och
bröd-straffet.
(Forts.)*

Hvad dessa tabeller angår, så betviflar jag icke, att de äro uppgjorda i afsigt att vara upplysande och rigtiga, men jag är icke i stånd att deri finna en tillförlitlig vägledning för min uppfattning, ty exempelvis tabellen litt. B. är så konstigt uppställd i synnerhet i afseende på slutsummorna, att jag icke begriper den. Jag har någon erfarenhet af att tabeller kunna upprättas olika allt efter som de, hvilka uppställa tabellerna, riktigt uppfattat ämnet och ändamålet; och jag tror nog, att dessa tabeller äro uppgjorda i den bästa afsigt, men mig förefalla de besynnerliga; och detta mitt omdöme må nu få gälla hvad det kan.

Då emellertid vi hafva bestämdt för oss ett yttrande, att den ifrågasatta förändringen icke lämpligen kan ske under närvarande förhållanden, och då Kongl. Maj:t, ifall han vill omfatta denna fråga, har tillfälle att göra det, utan att Riksdagen kommer med en skrifvelse, uttalande grundsatser, som kanske kunde blifva besvärliga vid ett annat tillfälle, vågar jag hemställa, att Kammaren måtte afslå Utskottets ifrågasvarande hemställan.

Herr Fröman: Jag har vid föregående riksmöten yttrat mig i detta ämne, men anser mig ändock böra upprepa de upplysningar, jag då lemnat, emedan det är i Riksdagens tjänst som jag varit i tillfälle att dem inhemta. Jag får då säga, att jag hvarken af de fångar, som undergått vatten och bröd-straffet, eller af fängelsernas föreståndare och bevakning, ej heller af andra hört något exempel anföras att detta straff utöfvat skadligt inflytande, helst med det fåtal af dagar, under hvilka detta straff numera aftjenas; och jag tror derföre, att frågan icke är af så synnerligen stor vikt. En sanning är, att det ligger en stor inkonsequens deruti att den lindrigaste straffarten, eller böter, förvandlas till ett straff, som är strängare än den lägsta arten af kroppsstraff, och detta torde väl också vara det enda skäl, som kan åberopas till förmån för den föreslagna förändringen. Deremot vill det synas mig som om å andra sidan ganska många betänkligheter möta. Till en början är det tydligt, att, äfven om det finnes tillgång på celler till fängelsestraffets verkställande, införandet af denna straffart i stället för vatten och bröd-straffet dock skulle förorsaka betydligt ökade kostnader, så vida man nemligen bibehåller den tariff, som nu är gällande vid bestämmande af de olika straffarternas förhållande sins emellan, eller att vissa dagars fängelse vid vatten och bröd-straffet motsvaras af tre gånger så många dagars enkelt fängelse. Uppgöres deremot lägre tariff, så möter deremot den betänkligheten att straffet för mycket reduceras, så att det i mångas ögon förlorar sin natur af straff och sin behöriga verkan. Utskottet har ansett, att det skulle gå för sig att aftjena detta straff i stads- och härads häktena. Jag har för flera år sedan i denna syftning framställt ett förslag, som varit föremål för fängvårdstyrelsens yttrande; och dervid gjorde sig den åsigten gällande, att säkerheten om straffets rätta verkställande ej vore tillräckligt betryggad, derest verkställigheten skulle ega rum i dessa mindre

*Upphörande
af vatten och
bröd-straffet.
(Forts.)*

häkten, hvarförutom det framhölls att dermed icke någon besparing kunde vinnas, då med ett sådant verkställande vore förenade åtskilliga kostnader för underhållet af den talrikare bevakning, som i sådant fall uti dessa fångelser blefve nödvändig. Genom hvad jag nu anfört, kommer jag till den slutsatsen, att frågan icke är af någon så stor vikt och att det nu brukliga sättet att förvandla böter utan äfventyr kan fortgå såsom hittills, åtminstone till dess det, utan särskild utrednings påkallande, är med visshet känt, att utrymme i fångelserna finnes för böters aftjenande med enkelt fångelse.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad och Herr Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till Lag-Utskottets förevarande utlåtande dels och afslag derå, framstälde Herr Talmannen först proposition på bifall till utlåtandet, hvarvid svarades många nej, blandade med ja, och sedermera proposition på afslag derå, då svaren utföllo med många ja, blandade med nej; och förklarade Herr Talmannen sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Votering begärdes; till följd hvaraf uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller Lag-Utskottets utlåtande N:o 37, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, afslås utlåtandet.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 28.

Nej — 53.

*Förändrade
bestämmelser
rörande klock-
karnes aflö-
ning.*

Föredrogs å nyo Lag-Utskottets den 8 och 10 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 38, i anledning af återremiss af Utskottets utlåtande N:o 27 öfver Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående förändrade bestämmelser rörande klockkarnes aflöning.

Ingressen och första punkten.

Herr Mannerskantz: Jag får för min del erkänna, att jag icke inser, hvad den här föreslagna regleringen skall tjena till. Jag medgifver gerna, att den vittnar om en omsorgsfull sträfvan å regeringens sida att söka ställa det väl och ordentligt för alla statens tjenare,

äfvén de ringaste. Men då de här i fråga varande tjänstemännen eller klockarne på samma gång äro kommunens tjänstemän, och jag icke hört några klagomål öfver att de icke hafva det ganska bra stäldt för sig och alls icke sämre än förut, så begriper jag icke, hvad anledningen är till hela denna reglering. Det måste väl erkännas, att af alla reformförslag är detta ett af de allra minsta till sitt omfång och på samma gång ett af de minst nödvändiga och nyttiga, om det också måste medgifvas, att det är lätt att genomföra, då det icke är några stora summor som frågan gäller. Men hvarför staten skall blanda sig i dessa saker, förstår jag icke och tror ej heller, att något godt resultat deraf kan vinnas. På många håll eller åtminstone i de flesta mindre församlingar har man slagit ihop folkskolelärare- och organistbefattningarna med klockaretjensten, och man torde der få ganska svårt att utreda hans löneförhållanden och bestämma hvad som tillhör den ena eller andra befattningen. — Hvad angår den tid, inom hvilken den nya regleringen skulle börja tillämpas, så skulle jag vilja hafva den bestämd till 10 eller 20 år i stället för tre, då jag icke anser det nödvändigt att brådska så med förändringen. Det står visserligen i följande moment, att regleringen icke får tillämpas före den nuvarande innehafvarens afgang, så vida han icke sjelf medgifver det; men då man torde kunna taga för gifvet, att här liksom vid andra löneregleringar löneförmånerna komma att ökas, så torde nyss nämnda bestämmelse icke hafva någon praktisk betydelse, då innehafvaren af tjensten naturligtvis ej kan hafva något emot en snar tillämpning af en reglering, hvarigenom han får sina löneförmåner ökade. Vid löneregleringar för presterskapet plägar man ju bestämma, att den nya regleringen skall taga sin början efter förut gällande konventions slut eller någon annan viss längre tids förlopp, som icke beror på löntagaren sjelf. Men enligt det här föreliggande förslaget skulle deremot klockarne hafva rättighet både att, om de funno regleringen förmånlig, genast få den tillämpad, men om den icke blifvit efter deras önskan, begära ny reglering eller ändring i den, som redan blifvit fastställd.

Jag medgifver gerna, att denna sak i det hela icke är af någon stor betydighet; jag har dock icke kunnat underlåta att yttra dessa ord, påpekande det egendomliga i att man, då man visat sig fästa så ringa vikt vid i fråga satta stora reformer, synes vilja supplera dem med små och mindre behöfliga. Ett sådant tillvägagående kan jag för min del icke gilla. Jag skall dock fortsätta mina anmärkningar mot förslaget vid föredragningen af de följande punkterna.

Öfverläggningen förklarades slutad, och i fråga varande delar af Utskottets förslag biföllos.

2:dra, 3:dje och 4:de punkterna.

Herr Talmannen yttrade, att, då Kammaren vid ärendets förra behandling i afseende å dessa punkter fattat beslut i fullkomlig öfverensstämmelse med Utskottets förslag, Kammaren torde finna, att samma punkter icke erfordrade någon annan åtgärd än att läggas till handlingarne.

Svarades ja.

*Förändrade
bestämmelser
rörande klock-
arnes aflö-
ning.
(Forts.)*

Förändrade
bestämmelser
rörande klock-
arnes aflö-
ning.
(Forts.)

5:te punkten.

Bifölls.

6:te punkten.

Herr Lindgren: Mot senare delen af denna punkt vill jag yrka afslag på de skäl jag i min reservation till Utskottets förra betänkande anfört. Den personliga afgift, som man enligt denna punkt skulle få rättighet att pålägga, anser jag förkastlig. Jag anser den äfven olämplig derför att den, som pålägges den samma, icke får tillfälle att derom yttra sig, innan beslutet härom kommer att fattas. Jag hemställer derför att ur denna punkt dess senare del, som börjar med orden »med rättighet för församlingen» måtte utgå.

Herr von Koch: Då detta ärende var före förra gången, yrkade jag bifall till Herr Lindgrens reservation, i hvad den innefattade, att denna punkt måtte lyda sålunda: »att klockarelön skall utgöras efter den för rösträtt å kyrkostämma bestämda grund», och således alla de små personella afgifter som man här velat plocka ut för klockare och som skulle komma att öka den mängd af personella afgifter som förut finnas och hvilka äro ganska betydliga på många håll, måtte komma att utgå. Jag tror för öfrigt att de fleste husbönder betala för sina tjenstehjon sådana der afgifter, hvilka då blott tjena till vidlyftigt bokhålleri och trassel att påföra. Man behöfver här icke åberopa att man skall beskatta hvarje person för att han skall veta sig vara statsborgare, ty det har man dragit försorg om att han vet ändå genom andra afgifter. Jag har dessutom, då det finnes dylika afgifter, förmärkt en stor benägenhet hos dem, som hafva rösträtt inom församlingen, att gerna vilja något litet minska sina utgifter och kasta dem på andra hvilka icke hafva rösträtt. Jag har alltid stridt både i min församling och riksförsamlingen mot alla personella afgifter, skatter, som jag tror alla folk från urminnes tider haft men vilja med stigande civilisation afskaffa. Jag yrkar således i likhet med Herr Lindgren uteslutande af den del utaf punkten, som börjar med orden »med rättighet för församlingen».

Grefve Mörner, Oscar: När detta ärende var före förra gången önskade jag, att de personella afgifterna måtte uteslutas, hufvudsakligen på de skäl som redan blifvit af en talare i dag anförda. Jag ansåg nemligen icke billigt att man lade så beskaffade afgifter på personer, som ingen talan i saken egde och för hvilka således dylikt beslut kunde anses hårdt och tryckande samt grundlägga anspråk på en rösträtt, som jag icke ansåg lämplig för dessa personer. Då dessutom klockarelönerna icke kunna uppgå till särdeles stora belopp, och jag tror, att församlingarna nog ganska välvilligt komma att derom draga försorg, så att bekymren från riksförsamlingens sida äro öfverflödiga samt då lönen icke blifver någon känbar pålaga, när den kommer att fördelas på församlingens medlemmar, nemligen sådana medlemmar, af

hvilka man kan begära, att de skola erlägga sådan afgift, ber jag att få förena mig i Herr Lindgrens yrkande, som äfven biträds af Herr von Koch, att nemligen punkten skall sluta med ordet »grund».

Visserligen sker derigenom i alla fall en förändring i det nu varande, men att oförändradt bibehålla det, som nu är, låter sig kanske icke göra, och denna förändring vill jag biträda, men den personella afgiften strider jag mot så länge jag kan.

HäruTI instämde Herr *Wern*.

Herr von Ehrenheim: Då denna fråga föredrogs i Kammaren förra gången, yrkade jag bifall till Kongl. Maj:ts proposition i denna punkt, emedan propositionen, der det heter att »klockarelön på landet skall till utgörande fördelas med halfva beloppet på fast egendom efter dess fyrktal och med återstoden på församlingens samtliga medlemmar efter den för rösträtt å kyrkostämma stadgade grund», synes mig mera öfverensstämmande med de grundsatsar för reglering af de ovissa besvärerna, hvilka jag för min del städse påyrkat i denna Kammare, och som jag äfven för min del trodde, att Kammaren skulle vilja följa, då varsamhet på detta område efter min tanke är af synnerlig vikt, och då det otvifvelaktigt är af särdeles stort intresse, att icke i en så uti materiellt afseende obetydlig fråga, som den nu föreliggande, stadga en grundsats, om hvilken man nog får höra talas, då de större frågorna komma före.

Då emellertid icke mindre än tre talare yttrat sig mot »rättigheten för församlingen att låta någon del af beloppet utgå med viss afgift af hvarje person, som erlägger mantalspenningar», och jag för min del icke är någon vän af dessa personella afgifter, så anhåller jag att få ändra mitt förra gången gjorda yrkande derhän, att punkten måtte innehålla första delen af hvad Kongl. Maj:t föreslagit eller »att klockarelön på landet skall till utgörande fördelas med halfva beloppet på fast egendom efter dess fyrktal och med återstoden på församlingens samtliga medlemmar efter den för rösträtt å kyrkostämma stadgade grund».

Herr Mannerskantz: Frågan om huru klockarelönerna skola utgöras må väl i och för sig anses obetydlig, men just den grundsats, som den siste talaren framhöll, gör den verkligen till en ganska viktig fråga. Jag har den uppfattningen, att man väl småningom bör söka utjemna alla gamla förut ojemna skatteförhållanden och laga att de varda så fördelade, att hvar och en skattskyldig kommer att betala i förhållande till de hvarjehanda beskattningsföremål, som kunna anses motsvara de olika behof, som äro i fråga att fyllas. Det tror jag icke kommer att ske, om man vid detta tillfälle flyttar öfver den gamla skatteskyldigheten för klockarnes aflöning ifrån att nästan ensam tillhöra jorden till lika fördelning å andra beskattningsföremål, utan jag tror, att det vore särdeles välbetänkt af Kammaren att i denna del icke frångå Kongl. Maj:ts förslag utan låta det gamla hufvudsakliga beskattningsföremålet fortfarande betala hälften. I den delen instämmer jag med Herr von Ehrenheim och jag instämmer ock i denna del

*Förändrade
bestämmelser
rörande klock-
karnes aflö-
ning.
(Forts.)*

just derföre att, då beskattningsföremålet jorden måste anses representera det stora antal menniskor, som derå är boende, så är det mycket bättre att låta jordens innehafvare få svara både för sig sjelf och för alla som antingen äro i hans tjänst eller bosatta å hans egoområde, men befria den lösa befolkningen från att betala denna skatt. Jordegaren träder då upp såsom hufvudman eller målsman för alla dessa arbetare, som han antingen använder eller som eljest äro beroende af honom, och jag tycker, att det är en ganska vacker ställning, som man derigenom låter honom intaga, då han svarar för alla dessas personella bidrag — med undantag i några vissa delar, som det är skäl att låta som förut utgå, på det arbetaren också må kunna sägas vara i en skattskyldig ställning till staten, fastän han icke betalar så mycket som den, hvilken eger större förmåga att erlägga skatt. Arbetaren har redan nu att till stat eller kommun lemna så många bidrag, det ena på en grund, det andra på en annan, att, om man räknar tillsammans alla dessa, man skall finna, att de uppgå till ett belopp, som icke är riktigt motsvarande, hvad han kan bedömas tala vid, och derföre tror jag det icke vara skäl att lägga någon ny börda på arbetsklassen.

Angående denna bestämmelse, som blifvit föreslagen, att en viss afgift skulle utgå med tjugo öre för man och tio öre för qvinna, synes man icke heller hafva riktigt räknat efter, hvilken verkan den skulle medföra. Om jag antager, att i en församling finnas 2,000 personer, så är det omkring hälften af dessa som betala skyddsafgift, och då blifver det 1,000 personer, som skulle drabbas af denna personella afgift. Om jag då antager halfva antalet bestå af män och halfva antalet af qvinnor, samt multiplicerar deras antal med afgifternas belopp, så får jag 100 kronor, som männen skulle erlägga, och 50 kronor, som qvinnorna skulle betala, eller tillsammans 150 kronor, och om församlingen har rätt att låta alla medlemmar, som erlägga mantalspenningar, också betala denna skatt till klockaren, så komma dessa 150 kronor att utgå. Nu har jag kanske icke någon riktig uppfattning af hvad klockare kunna anses förtjena att erhålla i lön utöfver 150 kronor, men jag vet icke, att han har någon annan befattning, än att sön- och helgdagar stå och sjunga på orgelläktaren samt sätta upp några psalmsiffror på de derföre bestämda taforna, och om det betalas med tre till fyra kronor om dagen för hvarje gang som han salunda tjänstgör, så tycker jag att det är skäligen väl betaldt. Således skulle man, om man företrädesvis ville betunga hvarje person och följaktligen mest arbetarne, med detta skattebidrag, kunna säga inom kommunerna, att man icke behöfver mera än att låta blott de personella afgifterna utgå, och då blifva både jorden och andra beskattningsföremål befriade.

Till hvad Herr von Ehrenheim föreslagit måste dock efter min förmening ett tillägg göras. Det är nemligen två punkter i Kongl. Maj:ts förslag, hvarigenom blifvit skildt emellan förhallandena i stad och på landet, som här i Utskottets förslag blifvit sammanslagna till ett gemensamt stadgande lika för både stads- och landtkommun, och med den förändring, som måste föränledas deraf, att olikheten åter införas, förenar jag mig med Herr von Ehrenheim i hans förslag.

Herr Jöns Pehrs on: Jag får med tillfredsställelse säga, att jag instämmer med Grefve Mörner i hans första yttrande, ty med denna afgift skulle det, såsom den siste talaran nämnde, lätt kunna hända, att man icke behöfde någon annan afföning för att betala klockare; åtminstone kunde det inträffa i åtskilliga landsförsamlingar, der personantalet är stort.

Jag vet icke, om man precis behöfver acceptera det af Herr von Ehrenheim gjorda förslag, ty, om jag skattar för en fastighetsegendom eller en fabrik, så tror jag icke det är rätt, att den ene har företräde framför den andre.

Jag förenar mig med Grefve Mörner.

Herr von Gegerfelt: Då de begge siste talarne mot de personliga afgifterna anmärkt, att hela klockarelönen skulle kunna utgå af dessa, så hafva de förbisett ett stadgande, att endast en mindre del af lönen finge på detta sätt utgöras.

Jag medgifver gerna, att dessa personliga afgifter spela en ganska liten rol i detta moment, men jag hör ofta i denna Kammare göras anmärkningar derom, att icke allt skall läggas på fyrken. Detta är ett sätt att få åtminstone en del från fyrken. För min del måste jag vidhålla, hvad jag sista gången yttrade, att jag anser personliga afgifter inom en viss gräns och för vissa ändamål fullkomligt rättvisa och att den, som åtnjuter en förmån, äfven bör i sin mån betala derför. Då församlingen finge rätt att besluta huruvida de personliga afgifterna skulle utgå, kan densamma undvika det åberopade »vidsträckta bokhålleriet», och om husbönderna godvilligt underkasta sig att betala för sina arbetare, är det deras affär. Emellertid synes mig meningen i detta afseende vara öfvervägande mot personliga afgifterna, och sannolikt kan genom borttagande af dessa afgifter enighet mellan Kammarne vinnas.

Detta tror jag deremot icke vara förhållandet med den i Kongl. Maj:ts proposition föreslagna särskilda beskattning af fast egendom; och jag hemställer om icke densammans antagande skulle vara att i stället för en orättvisa sätta en annan ännu större. Det finnes nemligen åtskilliga fastigheter, som nu icke deltaga i klockares afföning, och deras nu varande innehafvare skulle på en gång få dubbel beskattning sig påförd. Detta skulle icke vara en småsak och svårigen kunna anses billigt, exempelvis för en större fabrik.

Jag har förut hört just från deras sida, som motsätta sig Utskottets förslag, att man skall undvika all sammankoppling och behandla hvarje fråga för sig, och med anledning deraf synes mig icke någon tanke på framtida skatteregleringar böra hindra att bifalla Utskottets betänkande, hvarom jag ock värdsamligen framställer yrkande.

Herr von Koch: I afseende på det yrkande jag framställt, nemligen om bifall till Herr Lindgrens reservation, angående de personella afgifterna, tyckes Kammaren vara temligen enig, åtminstone att döma af hvad som hitintills yttrats, med undantag hvad angår anförandet af Utskottets ordförande; då jag sålunda icke behöfver vidare uppehålla

*Förändrade
bestämmelser
rörande klock-
karnes aflö-
ning.
(Forts.)*

mig vid detta, vill jag endast fortfarande yrka, att punkten må sluta med ordet »grund».

Med afseende åter på hvad Herrar von Ehrenheim och Manner-skantz yttrat om bifall i förra delen af punkten till Kongl. Maj:ts proposition, som lägger *en viss del* på fastighet i första rummet, får jag påminna derom, att jag tog mig friheten, då ärendet förra gången behandlades, att, med den förmåga jag egde, söka visa, att, ehuru jag i allmänhet alldeles icke är böjd för att kasta på fyrken sådana afgifter, hvaraf fastighetsegarne påtagligen hafva större gagn än de, som endast tillfälligtvis bo eller vistas och icke äro fastighetsegare inom församlingen, och hvilka afgifter man således icke bör kasta på fyrken — såsom man gjort i afseende på skolhusbyggnader, tvärt emot mina protester, och hvilket efter min tanke var orätt och gaf en talare i Andra Kammaren här om dagen anledning till åtskilliga små qvickheter — en åtgärd, som kan skrämja för farliga konsekvenser, om man vill draga ut dem, så kan jag dock icke finna, att här är fråga om något, hvaraf man kan säga, att fastighetsegarne hafva större fördel än andre, som endast ett eller annat år bo i församlingen. Det är nemligen här fråga om klockarnes löner, och hvar och en, som bor i församlingen, har väl ungefär lika mycket nytta af klockarne som fastighetsegarne. Jag tror detta vara ett riktigt påstående och vill icke vidare tala härom, då mina tankar i det afseendet finnas uti protokollet för ärendets behandling förra gången, samt jag dessutom fått stöd för denna min åsigt af andra talare.

Jag fortsätter mitt yrkande, att förra delen af punkten enligt Ut-skottets förslag bifalles, men att senare delen uteslutes.

Herr Statsrådet Carlsson: Lyckligtvis följer nu mera offentliggörandet af Kammarens överläggningar så snart efter sedan de blifvit hållna, att den diskussion, som i detta ämne fördes förra gången, redan är i allas händer såsom i tryck förvarad. Vid sådant förhållande läser jag icke behöfva besvara Kammaren med att åter upprepa, hvad jag då anförde till stöd för de grunder, som följts i Kongl. propositionen. Endast i största korthet vill jag erinra derom, att den föredragna punkten, såsom också af den nu hållna diskussionen visat sig, innefattar två olika ämnen. Det ena är frågan om den grund, hvarefter lönen skall utgå, och det andra om de personella afgifterna.

Hvad den förra frågan beträffar, kan jag väl icke inse, att något direkt sammanhang eger rum mellan de afgifter, som här äro i fråga, och grundskatterna, då den till klockaren utgående afgift egentligen är en afgift af matlag, ehuru utgående blott af dem som ega jord. Men vid det förhållande, att Riksdagen i sin underdåniga skrifvelse icke i fråga satt annat än en reglering af denna matlagsafgift, mera billig än den för närvarande är, har den Kongl. propositionen, som jag tror, med skäl sökt åstadkomma en sådan reglering derigenom att den nu i fråga varande afgiften skulle utgå efter fyrktal, dock att en viss del af densamma fortfarande hvilade på jorden, med afseende tillika derpå, att äfven andra fastigheter, såsom nya beskattningsföremål tillkommit.

Hvad den senare delen af punkten beträffar, eller de personella afgifterna, ber jag få erinra derom, att de, som icke betala efter fyrk,

eller de, som icke betala bevilling, icke heller förut någonsin varit fria från afgifter till klockare, utan utgjort sådana för särskilda för rättningar i gamla Sverige eller under namn af »offer» och andra olika benämningar i de conquerade provinserna. Hvad här föreslås, är icke annat än en *förvandling* af dessa ovissa afgifter till en bestämd afgift, i likhet med hvad som egt rum vid löneroglering för presterskapet, och ytterligare är, för att obillighet ej må uppstå, ett maximum utsatt; detta är likväl icke ovilkorligen föreskrifvet, utan det är lagdt i församlingens hand att derom närmare besluta.

För min del hyser jag således den önskan, att Kammaren måtte bifalla den Kongl. propositionen.

Herr Mannerskantz: Jag kan icke af de skäl, som blifvit framställda, låta öfvertyga mig derom att det är origtigt att låta jordfastigheter betala mera i förhållande till andra beskattningsföremål, ty man kan väl icke säga, att en person, som har en stor kontant inkomst, men icke någon fast egendom i församlingen, och hvilken hushåll icke består af mera än några få personer, kan hafva samma intresse af kyrkotjenstens förrättande som hemmansegarne, hvilka, om man räknar tillsammans alla dem, som antingen äro i deras tjänst eller som å deras egor äro boende, hafva omkring trettio gånger så stor personal som öfriga å landet boende, som icke ega antingen jord eller större fabriksfastighet, deri många arbetare äro sysselsatta. Jag kan derföre icke finna annat, än att, med afseende å det stora antal personer som de representera, hemmansegarne hafva så stor fördel af klockarne, att de böra betala *så mycket* mera än dem, som hafva ett hushåll af några få personer att svara för.

Detta allt är visserligen en småsak hvad beträffar aföning till klockare, men icke hvad angår den grundsats, som Kongl. Maj:t vid detta tillfälle rätt tillämpat, att nemligen, då man för framtiden skall bestämma, huru gamla skatter böra utjemnas, man för hvarje särskildt fall bör anställa en noggrann jämförelse mellan de olika beskattningsföremålen och deras förhållande till det särskilda skattebehof som är i fråga, innan man tror sig kunna åstadkomma rättvisa och billighet vid den nya beskattningens påläggande. Jag önskar således fortfarande bifall till Kongl. Maj:ts förslag med undantag hvad angår de personliga afgifterna af den stora arbetarebefolkning, som enligt detsamma skulle blifva skyldig att direkte betala största delen af klockarnes löner. Jag vågar tro att, om man hör efter öfverallt i församlingarna, man skall finna, angående så väl klockares som kyrkovaktares löner och åtskilliga andra dylika befattningar, att derom i senare tider blifvit så uppgjort inom församlingarna, att fastighetsegarne verkligen åtagit sig att betala, men arbetarne blifvit befriade från att erlægga dylika personliga afgifter.

Jag yrkar fortfarande bifall till Herr von Ehrenheims förslag.

Herr Ribbing, Sigurd: Jag vill endast yttra några ord om den ena af de två frågor, som innefattas i denna punkt, nemligen om de personliga afgifterna, derför att en föregående talare med någon mer eller mindre grad af sannolikhet förklarar, att Kammarens ledamöter

*Förändrade
bestämmelser
rörande klock-
karnes aflö-
ning.
(Forts.)*

torde vara ense om denna sak. Det är detta jag icke kan lemna utan anmärkning.

Af Chefen för Ecklesiastikdepartementet har redan blifvit anmärkt i afseende på dessa personella afgifter, att förslaget derom icke är något nytt, då redan i nu gällande stadganden om klockarelönerna finnas, såsom bekant, personella afgifter till klockare upptagna, nemligen vid barndop, vigsel och begrafning, och — såsom Chefen för Ecklesiastikdepartementet uttryckte sig — frågan är blott om sist nämnda afgifters ordnande och bestämmande på ett i någon mån annat sätt. På hvilket? Jo, säger han, i öfverensstämmelse med hvad som skett vid presterskapets lönerreglering. Dessa båda erinringar af den ärade Chefen synas mig vara ett försvar för Kongl. Maj:ts förslag. Men jag ber att dertill få lägga ett tredje skäl, som efter min tanke icke är utan betydelse, ty låt vara att sjelfva penningebeloppet är ringa, så är dock den allmänna synpunkt, som gör sig gällande i fråga om det obetydliga beloppet, ej utan vikt.

De föregående talare, som uppträd mot de personella afgifterna, hafva anført, att det vore mycket vackert, att jordegaren betalade för alla sina underhafvande. Derom kan tvistas; jag skall emellertid icke fästa mig vid skönheten. Jag vill i stället erinra derom, att ju mer personligt intresset är vid en samhällsangelägenhet och vid deltagande deri, desto mindre bör man sätta några samhällsmedlemmar utom förhållandet af pligt och rättighet till denna angelägenhet och till dess tillgodoseende. Detta gäller företrädesvis om allt, hvad till det kyrkliga och religiösa hörer, ty skall något vara af personligt och för hvar och en lika intresse, så lär det väl vara detta. Lägg nu härtill, att hitintills hvar och en, som haft barn att döpa eller döda att begrafva o. s. v., äfven för sin del bidragit till uppehållande af hvad till det kyrkliga hörer, till och med i en så obetydlig detalj af detta, som klockares aflöning, nemligen medelst en liten afgift. Jag tror icke, att det skulle kännas och smaka så behagligt, att med en förändring härutinnan säga till de fattigare: ni behöfver icke befatta er med det der, som går öfver omsorgen om kroppsligt arbete, kläder och föda; vi anse, att ni icke har några penningar att bidraga med till sådant. Men det kan ju ock hända, att de, till hvilka man så skulle tala, slutligen och smaningom komme att finna sig deri, att andra betalade; hvad innebure då det? Jo, det innebure att vi ibland samhällsmedlemmarne fått ett element, som blott de få mat och dryck och slippa utgifter, äro nöjde och bry sig icke i öfrigt om samhället. Det vore ju dock icke så alldeles bra, om en sådan åsigt utvecklade sig hos de fattige eller de mindre bemedlade, »den lösa befolkningen», som man säger. Det kan finnas förhållanden, då välgerningar äro förolämpningar, och sådana skall man söka att undvika. Det bör vara hvarje samhällsmedlems både skyldighet och pligt att deltaga i samhällets allmänna angelägenheter, och han bör, äfven på sådant sätt, påminnas derom, att han utgör en integrerande del af samhället.

Det är för principens skull jag för min del anhåller om bifall till detta stadgande, som i afseende på personella afgifter är föreslaget, vare sig den ärade Kammarern vill hafva det formuleradt såsom i den Kongl. propositionen eller såsom i Utskottets betänkande.

Herr von Koch: Jag får särskildt anledning att ännu en gång yttra mig, därför att två talare yrkat bibehållande af de personliga afgifterna.

Jag vill då svara några ord på hvad den siste talaren yttrade. Hans argument bevisa för mycket, om de bevisa något, ty på det sätt, som han resonnerar sig till nödvändigheten af att hafva personliga afgifter till klockare, skulle man kunna mycket lätt leda sig till, att sådana afgifter borde betalas äfven till länsmän och kronofogdar m. fl.

Hvad nu särskildt klockarne beträffar, så är det redan i lag stadgadt, att de personliga afgifterna skola utgöras till presterskapet och det bör väl erinra dem om, att de äro medlemmar af kyrkan och icke behöfva betraktas såsom parias, om någon skulle anse dem såsom sådane. För öfrigt har jag funnit, att inom Andra Kammaren klockare-tjensterna ansetts vara af så föga vigt till och med af det vördiga presterskapet, att, om jag ej missminner mig, en domprost föreslog, att alla sådana tjänster skulle indragas. Således tror jag, att de personliga afgifterna gerna kunna afskaffas, synnerligast som, enligt hvad jag yttrade förra gången denna fråga förevar, folket i allmänhet och särskildt de fattige ändock få betala tillräckligt till det allmänna.

Hvad åter beträffar Herr Statsrådet och Chefens för Ecklesiastik-departementet yttrande, som innehöll ungefär detsamma som han yttrade förra gången, ber jag att äfven i afseende derpå få hänvisa till de tryckta protokollen och den vederläggning, jag då sökte åstadkomma. Jag vill nu endast erinra derom, att här är fråga om ett af de vådligaste prejudikat, som förut varit derifrån befriade, och detta efter en alldeles ny grund. Dessa afgifter utgå olika i Skåne och Blekinge emot i öfriga Sverige, emedan de i nya Sverige utgöras efter så kallad klockarskeppa, som i Blekinge utgår efter nummer, och jag upplyste härom vid förra tillfället frågan behandlades, hvadan jag icke trodde, att jag skulle behöfva påminna derom i dag, men förmodligen hörde man då lika litet på hvad jag yttrade, som man gör det i dag. Jag nämnde emellertid då, att denna afgift drabbar hemmanen ganska olika, så att, under det jag för hel gård har ett nummer, har en angränsande qvarnegare två nummer för sin qvarn, och således får den senare betala dubbelt så mycket som jag.

Herr Mannerskantz yttrade, att ju större fastigheten är, desto mera folk finnes der och att egarne därför böra betala mer för en större fastighet än för en mindre. I det afseendet ber jag få nämna, att i den trakt, der jag bor, finnas fabrikssegare, som innehafva endast en liten jordplätt, men det oaktadt hafva 5 å 6 gånger så mycket folk som jag.

Jag tillstyrker bifall till det yrkande, jag förut tagit mig friheten framställa.

Grefve Mörner, Oscar: En ärad talare har sagt, att man skall vara mycket försiktig med de ovissa besvären; men detta är icke något ovisst besvär eller sådant, som icke kan beräknas och ena året är högre och det andra lägre, utan det utgår med bestämdt belopp efter matlag egande i mantal satt jord. Att det icke är en skatt på jorden,

*Förändrade
bestämmelser
rörande
klockarnes
aflöning.
(Forts.)*

följer deraf att den utgår efter matlag. Om en familjfader på landet, som eger $\frac{1}{2}$ hemman, dör och efterlemnar två söner, får *hvardera* af dem för sitt $\frac{1}{4}$ hemman betala klockarelön lika mycket som förut erlagts för det halfva hemmanet. Det är således en personlig afgift, men som är förenad med eganderätt till jord. Då nu en förändring ifrågasättes, kan jag icke begripa det billiga och rättvisa uti, att man förklarar, att halfva beloppet skall till utgörande fördelas på fastigheter och halfva beloppet på andra föremål; men att fördela afgifterna så, som Utskottet föreslagit, kan jag förstå och möjligen gilla, om äfven anmärkningar, och välgrundade sådana, deremot skulle kunna framställas. Härvid undantager jag dock den del af förslaget, som angår rent personlig afgift. Hvad denna sistnämnda del af frågan beträffar, så har en ärad talare från Norrbotten visserligen yppat tal om huru fosterlandskärleken skulle förkolna och de medborgare, jag med flere nu vilja befria, anse sig som en klass af parias, om icke äfven de finge deltaga i någon mån i de gårders samhället fordrade, på grund hvaraf talaren ansett bidragen till klockarnes aflöning böra dem påföras. Vill talaren gifva denna klass af samhällsmedlemmar rättighet att deltaga i vården af kommunens angelägenheter, då må han med något fog äfven påyrka för dem hvarjehanda personliga afgifter, men vill han, eller vill han icke detta, bör man efter min tanke underlåta att af dem kräfva offer, för hvilka de icke anse sig åtnjuta motsvarande rättigheter.

Man har talat om de afgifter, som erläggas till klockare vid barndop, bröllop och begrafningar, och hvilka funnits allt sedan 1600-talet, och derigenom antydt att personlig beskattning redan finnes. Dessa afgifter, i början låga, äro nu rent af obetydliga och så små att de väl knappt någonsin utgöras eller ihågkommas. Jag, och troligen de allra fleste, hafva aldrig af denna orsak betalt någonting, och den förlust klockaren lidit hafva vi omedvetet honom tillskyndat.

Jag kan icke annat än fortsätta de yrkanden jag förut framställt.

Herr von Ehrenheim: Jag nödgas besvära Kammaren ännu en gång med ett yttrande i denna fråga. Den siste talaren har sagt, att detta besvär icke vore ett ovisst besvär; men nämnde omedelbart därefter, att om ett hemman delas mellan två bröder, skulle *hvardera* få utgöra lika stor andel af klockarens aflöning, som hela hemmanet förut utgjorde. Då så är förhållandet, är ju besväret i förhållande till den egendom hvaraf det utgår ovisst. Man har vidare sagt, att det skulle vara en stor orättvisa och en radikalism, om man låte fastigheter, som nu äro fria från att deltaga uti i fråga varande besvär, äfven utgöra dithörande afgifter. Denna radikalism har man dock begått i afseende på stadgandena om byggnad och underhåll af kyrka. Uti Kongl. förordningen den 4 November 1876 heter det nemligen: »byggningsvirke, körslor och annan kostnad utgöres härtil af egare eller innehafvare af fast egendom efter samma grund, som är för kommunalutskylder bestämd», och det är således ingen ny radikalism. I allt fall gäller hvad jag redan förut omnämnt, eller att egare af sådana fastigheter hafva ett stort antal arbetare och hafva således ett vidsträcktare intresse i institutionen än de som blott hafva sin familj och en eller

*Förändrade
bestämmelser
rörande
klockarnes
aflöning.
(Forts.)*

annan tjenare. De skäl, som af åtskilliga talare blifvit anförda för en fördelning af klockarens aflöning efter fullkomligt lika grund, eller efter fyrktal, skulle innebära en vida radikalare förändring än den radikalism, som kan ligga deri, att äfven annan fastighet än jordbruksfastighet skulle i högre grad deltaga i aflöningen, och sannolikt skulle icke ens dessa talare vilja vara med om en konsekvent tillämpning af dessa skäl.

Hvad de personliga afgifterna beträffar, får jag endast tillägga att samma skäl, som af Herr Statsrådet och chefen för Ecklesiastikdepartementet blifvit anförda, bestämde mig att förra gången ärendet föredrogs yrka bifall äfven till dessa afgifter, men då jag icke lägger någon särdeles vikt på dessa skäl och de personella afgifterna äro många nog förut, förenar jag mig fortfarande i yrkandet att sista meningen i momentet må uteslutas.

Herr von Koch: Det skäl, som af den siste ärade talaren åberopades till försvar för hvad jag kallat radikalism, eller att det icke vore någon ny radikalism, när samma grunder, som han förordade, tillämpats i afseende på byggande af kyrka, ber jag få besvara dermed, att, när fastighetsegarne hafva fördel af de allmänna byggnaderna i socknen, och till dem hörer äfven kyrkan, böra de äfven vidkännas de derför erforderliga afgifter. Men skälet hvarför jag icke kan rösta för bifall till Kongl. Maj:ts proposition i denna del, är att jag icke kan inse, att en fastighetsegare har större intresse af klockarens årliga aflöning, än han har af t. ex. skollärarens, hvilken aflöning likväl sedan lång tid tillbaka icke ålegat fastighetsegarne.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Talmannen, att under densamma hade afgifvits följande yrkanden: 1:o) att den förevarande punkten måtte bifallas; 2:o) af Herr *Lindgren*, att punkten skulle bifallas med den ändring, att senare delen deraf, börjande med orden: »med rättighet» etc., uteslötes, så att punkten erhöle följande lydelse: »att klockarelön skall utgöras efter den för rösträtt å kyrkostämman stadgade grund»; 3:o) att Kammaren, med afslag å punkten, måtte bifalla de motsvarande 5:te och 6:te punkterna i Kongl. Maj:ts proposition; och 4:o) af Herr *von Ehrenheim*, att i stället för Utskottets förslag i denna punkt skulle antagas förra delen af 6:te punkten i Kongl. Maj:ts proposition, hvilken del lydde sålunda: »att klockarelön på landet skall till utgörande fördelas med halfva beloppet på fast egendom efter dess fyrktal och med återstoden på församlingens samtliga medlemmar, efter den för rösträtt å kyrkostämman stadgade grund».

Härefter framställes propositioner på dessa yrkanden och besvarades med blandade ja och nej; hvaruppå, och efter det proposition på bifall till punkten med den förändrade lydelse Herr *Lindgren* föreslagit, å nyo blifvit gjord samt med många så väl ja som nej besvarad, Herr Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Flere ledamöter begärde votering, med anledning hvaraf Herr Talmannen hemställde, huruvida Kammaren såsom kontraproposition vid voteringen ville antaga Herr *von Ehrenheims* förslag; och då härvid

*Förändrade
bestämmelser
rörande
klockarnes
aflöning.
(Forts.)*

svarades många ja, blandade med nej, förklarade Herr Talmannen sig hafva funnit ja öfvervägande.

Som votering angående kontrapositionens innehåll äskades, föreslog Herr Talmannen, att nej-propositionen vid denna votering skulle upptaga bifall till Utskottets förslag oförändradt, och då svaren derå utföllo med många ja, blandade med nej, förklarades ja hafva varit öfvervägande.

Till följd häraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande voteringsproposition:

Den, som vill, att, vid blifvande votering om bifall till 6:te punkten i Lag-Utskottets utlåtande N:o 38, med uteslutande af punktens senare del, som börjar med orden: »med rättighet» etc., kontrapositionen skall innehålla bifall till punkten med den förändrade lydelse, Herr von Ehrenheim föreslagit,

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej:

Vinner Nej, antages såsom kontraposition vid voteringen bifall till den ifrågavarande punkten oförändrad.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 48.

Nej — 31.

Härefter uppsattes, justerades och antogs följande voteringproposition för hufvudvoteringen:

Den som bifaller 6:te punkten i Lag-Utskottets utlåtande N:o 38 med uteslutande af punktens senare del, börjande med orden: »med rättighet för församlingen»,

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej, antages punkten med den förändrade lydelse, Herr von Ehrenheim föreslagit.

Vid denna omröstnings utgång hade rösterna utfallit sålunda:

Ja — 33.

Nej — 45.

*7:de punkten. **

Herr Ribbing, Sigurd: Mot Utskottets modifierade förslag i denna punkt har jag anmält min reservation och ber att i korthet få påminna om dess innehåll. Så länge som klockaresysslan är i kyrkolagen föreskrifven och klockarens funktioner också äro bestämda, så länge alltså klockarens befattning icke kan anses utgöra endast en kommunal befattning utan en allmän, synes mig icke lämpligt att staten alldeles lemnar ur sin hand hvarje inflytande på bestämmandet af klockarens lön och följaktligen hvarje möjlighet att, om så behöfdes, se till att lönen blir sådan, att de fordringar, som enligt kyrkolagen äro ställda på klockaren, må kunna rimligtvis uppfyllas. Det låter sig nemligen tänka, att klockarens lön bestämmes så, att det icke är troligt, att någon skall vara villig att mottaga befattningen, som kan uppfylla de med densamma förenade skyldigheter.

Men nu nämnda förhållande synes mig kunna inträffa äfven vid det förslag, Utskottet nu framställt. Om jag t. ex. föreställer mig, att en person länge varit klockare och under denna tid penningvärdet i betydlig mån förändrats, så låter det tänka sig, att, när klockaresysslan efter honom skall tillsättas, den förut varande lönen är så ringa, att man icke kan begära, att få någon kompetent sökande till platsen. Ifall församlingen då ej ökade lönen, blefve olägenheten densamma, som om man lemnade helt och hållet åt församlingen att bestämma lönens belopp utan all klagorätt, — en anordning som vore riktig, derest klockaresysslan vore endast kommunal, så att det berodde på församlingen, om densamma ville hafva någon klockare eller icke.

Jag kan icke neka, att, efter min uppfattning af den diskussion i Andra Kammaren, som Utskottets första betänkande i ärendet föränledt, synes det såsom om en förändring inträdt uti tänkesätten angående denna fråga, emot när Riksdagen för ett par år sedan derom skref till Kongl. Maj:t, i det nemligen Andra Kammarens talare tycktes vara benägne eller åtminstone icke obenägne för, att hela klockarebefattningen alldeles toges bort eller åtminstone gjordes beroende af församlingens beslut; och alldeles utan antydning i samma rigtning föreföll mig icke heller Första Kammarens diskussion vara. Skulle det vara så, att klockarebefattningarne snart nog blifva borttagna, så vore det väl föga värdt att nu ändra stadgandena angående desamma. Då emellertid numera icke något förslag kan vid denna riksdag väckas om upphäfvande af de lagstadganden, på hvilka denna institution är grundad, får jag för min del af skäl, som jag anført, yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag i förevarande punkt.

Herr von Gegerfelt: Som Herrarne behagade finna, är Utskottets förslag i detta hänseende ett försök att sammanjemka de olika meningar, som finnas i afseende på denna punkt. Denna meningsskiljaktighet är icke hufvudsaklig Kamrarne emellan, ty i båda Kamrarne hafva olika åsikter röjts i fråga om den rätt, församlingen borde lemnas att bestämma klockarens lön. Å ena sidan har man sagt, att då klockaren är församlingens tjänsteman, borde äfven församlingen hafva rätt att bestämma hans lön, helst det låg i dess eget intresse, att

*Förändrade
bestämmelser
rörande
klockarnes
aflöning.
(Forts.)*

*Förändrade
bestämmelser
rörande kloc-
karnes aflö-
ning.
(Forts.)*

denna lön blefve tillräckligt hög för att kunna erhålla tjenlig person till befattningen. Å den andra sidan åter har erinrats, att klockaren vore en kyrkans tjenare och såsom sådan stod under presterskapets privilegier, och att derför de administrativa myndigheterna borde hafva ett ord med i laget vid bestämmandet af hans lön.

Nu är här föreslaget, att klagorätt i fråga om lörens belopp skall ega rum endast då församlingen nedsatt lönen under hvad den förut varit. I det hänseendet skulle klockaren vara i sämre rätt än hvarje statens embets- och tjensteman, ty om genom penningevärdets fall dennes lön blir otillräcklig, kan den icke utan Riksdagens medverkan och samtycke höjas.

Jag hemställer derföre om bifall till den förevarande punkten.

Herr Lindgren: För mig synes denna punkt i förslaget vara den viktigaste och den, på hvilken hela förslaget hänger. Nu står här förut i tredje punkten, att »lönen bör bestämmas i skäligt förhållande till omfattningen af klockarens tjenstegöromål». Deraf följer, att församlingen kan bestämma lönen, som hon önskar.

Sedermera förekommer i den nu förevarande punkten, att om församlingen sätter lönen till lägre belopp än förut, då får klagan föras. Om nu klagan föres, så kan dock icke lönen af myndigheterna sättas högre än hvartill den af församlingen blifvit satt, utan att klagan deröfver får föras. Den vinst, som af denna klagorätt skulle uppstå, blir alldeles för obetydlig. Jag vill derföre yrka, att hela punkten utgår på det sätt, jag tagit mig friheten framställa i min reservation mot Utskottets första betänkande. De skäl jag der anfört, synas mig fortfarande ega full giltighet. Jag tror, att man kan åt församlingen med fullt förtroende öfverlåta att sjelf bestämma denna fråga, och den, som blir missbelåten dermed, icke blir det klockaren. Det har hittills icke försports något missnöje i afseende på hans lön, och jag tror icke, att det hädanefter kommer att blifva förhållandet. Om denna klagorätt skall medgifvas, bör man besinna, att utgången af en sådan klagan kan blifva alltför vådlig. Myndigheterna hafva inga objektiva grunder att gå efter. Lönen kan stundom blifva för hög, stundom för låg, utan att man med bästa vilja i verlden kan hjälpa det. Jag yrkar derföre, att denna punkt måtte utgå.

Friherre Barnekow: För min del tror jag, att Kammaren gör sig bra mycket besvär i denna sak. Jag instämmer med Herr Lindgren deri, att denna punkt bör utgå. Då i föregående punkter bestämmas, att klockare skall finnas och efter hvilken grund hans lön skall utgå, tror jag, att det vore bra, om det finge bero på församlingen ensam att bestämma lörens storlek. Om jag fattat den efterföljande punkten rätt, så kan ändring härutinnan icke ske under nuvarande klockares tid, utan först vid ombyte, som sker efter det författningen träd i kraft. Då blir väl kommunen tvungen att sätta lönen så hög, att duglig person kan anskaffas, och sedan en person ingått på att mottaga tjensten med den af kommunen fastställda lön, blir det väl kommunens skyldighet att ansvara för, att han äfven kommer att uppbära denna lön. Brister kommunen häri, kan han väl på laglig väg

skaffa sig rätt. Deremot, om penningvärdet skulle falla och klockarens lön derigenom skulle behöfva höjas, tror jag, att om klockaren står på god fot med församlingen, det icke blir svårt för honom att erhålla lönförhöjning. I motsatt fall tror jag, att denna punkt kan leda till process mellan klockaren och församlingen, hvilken kommer att besvära såväl kommunen som Kammar-Kollegium och Kongl. Maj:t och icke leda till något gagn för klockaren. Derföre anhåller jag om bifall till det af Herr Lindgren framställda yrkande.

*Förändrade
bestämmelser
rörande klockarens
aflöning.
(Forts.)*

Herr Statsrådet Carlson: Jag anhåller att äfven i afseende på denna punkt få hänföra mig till hvad jag yttrade då frågan förra gången förevar, eller att det icke bör helt och hållet öfverlemnas åt församlingarne att bestämma denna lön. Riksdagen har varit af samma mening och i sin underdåniga skrifvelse föreslagit ett korrektiv, i fall klockaren icke vederfors rätt, genom bestämmande nemligen af ett minimum af hans lön. De myndigheter som sedermera yttrat sig, hafva föreslagit än det ena, än det andra medlet. Af den verkställda utredningen visar sig emellertid, att hvad som i detta hänseende blifvit föreslaget såsom bestämd norm icke är tillämpligt, och det är derföre som för sådant fall, hvilket man måste tänka sig, att församlingen varit för knapp vid bestämmande af klockarelönen, en möjlighet till rättelse måste finnas.

I allmänhet hafva församlingar och klockare kommit väl öfverens, och det är således undantagsfall i hvilka en rättelse kunde vara behöflig. I denna rigtning har nu Utskottet visserligen gjort något, ehuru, som jag tror, icke tillfyllest. En jmförelse i detta hänseende med statens tjenstemän synes mig icke träffande. Deras löner äro definitivt bestämda för längre tid. Dessa löner hafva under senaste tiden allmänt erkänts vara för låga och derföre i de flesta fall blifvit förhöjda; äfven för nu ifrågavarande tjenstemän, ehuru uti en låg ställning, bör likväl icke ställas utsigten att i all tid förblifva vid hvad de nu hafva, utan bör en förbättring i deras löneförmåner inträda. Vid sådant förhållande synes det icke rätt ändamålsenligt att det nu varande lönebeloppet tages till någon norm. En vida säkrare garanti vinnes deremot genom den besvärsmätt, som blifvit föreslagen i Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Mannerskantz: Det bästa korrektivet måtte väl ligga deri, att sedan man föreskrifvit, att församlingarna äro skyldiga att hålla klockare, församlingarna också måste sjelfva vara angelägna att på bästa sätt uppfylla detta åliggande antingen genom att hålla särskild klockare eller genom att förena denna befattning med andra. Men just detta, att klockaretjensten kan förenas med andra befattningar, måste väl innefatta, att man kan sätta lönen för klockaren särskildt högre i ena fallet och lägre i det andra, och jag kan icke finna, hvarföre det är behöfligt att föreskrifva, att det nödvändigt skall vara en viss lön, åtminstone så vidt man icke på förhand utsätter en viss bestämd minimisiffra, ty kontrollen består väl annars bäst deruti, att om en församling bestämmer för liten lön, så får den ingen klockare, som den hvarken sjelf blir nöjd med, eller som kan af presterskapet gillas.

*Förändrade
bestämmelser
rörande kloc-
karnes aflö-
ning.
(Forts.)*

Detta har nemligen både betydlig röst vid tillsättande af klockare, och har rätt att utöfva kontroll öfver det sätt hvarpå han kan utträta sin tjänst, så att deruti ligger en säkerhet att lönen skall blifva på nöjaktigt sätt bestämd. Jag vågar ock säga, att ju mindre inskränknin- gar i sådant fall som göras, desto bättre aflönad blir klockaren. Man skall icke visa misstroende på samma gång man gifver kommunerna frihet att sköta sig så, som de vilja. Det är derföre rätt, att de få helt och hållet bestämma denna lön, hvarföre jag, lika med Herr Lindgren, anser att denna punkt ganska väl kan utgå. Det blir säkerligen en fördel både för kommunen och klockaren sjelf att icke få in en sådan bestämmelse, som lätt kan leda till oenighet dem emellan till processer och trassel!

Herr von Gegerfelt: Om det vore endast Riksdagen som hade att i denna fråga med Kongl. Maj:t besluta, skulle jag icke hafva nå- got emot, att förevarande punkt utginge; men frågan beror också på Kyrkomötets pröfning, och troligen kommer detta icke att uppgifva allt inflytande på klockarelönens bestämmande.

För öfrigt vill jag erinra, att genom Utskottets förslag är i sjelfva verket ett minimum relativt bestämdt för denna lön, nemligen så, att församlingen icke får utan högre myndighets pröfning sänka lönen ut- öfver hvad som en gång blifvit bestämdt.

Den föregående talaren fruktade, att genom bibehållande af detta stadgande processer och trassel skulle uppstå. Jag vågar påstå, att risken deri är ganska ringa, ty endast i det fall, att församlingen ned- satt en förut bestämd lön, får klagan komma i fråga, och till sådan nedsättning torde ytterst sällan giltigt skäl förefinnas.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad och Herr Tal- mannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande punkten, dels bifall till den samma, sådan den lyder i Kongl. Maj:ts nådiga proposition, och dels afslag å punkten, framställde Herr Talmannen först proposition på bifall till punkten, hvarvid sva- rades många ja och nej i blandning, sedermera proposition på anta- gande af den motsvarande punkten i Kongl. Maj:ts förslag, då svaren utföllo med många nej jemte några ja, och slutligen proposition på af- slag å punkten, hvilken proposition besvarades med många så väl ja som nej; hvaruppå, och efter det proposition på bifall till punkten å nyo blifvit gjord samt med många ja och nej i blandning besvarad, Herr Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Flere ledamöter begärde votering.

Sedan Kammarerna, uppå framställning af Herr Talmannen, såsom kontraposition vid voteringen antagit afslag å punkten, uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller 7:de punkten i Lag-Utskottets utlåtande N:o 38, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås punkten.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 26.

Nej — 35.

8:de, 9:de och 10:de punkterna.

Lades till handlingarne af samma skäl som 2:dra, 3:dje och 4:de punkterna.

Föredrogs å nyo Första Kammarens Tillfälliga Utskotts den 8 och 10 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 14, angående underdånig skrifvelse rörande utgifvande af en aflöningsstatistik för riket.

*Utgifvande af
en aflönings-
statistik för
riket.*

Herr von Möller: Det är åtminstone icke för mig angenämt att uppträda och yrka afslag å ett utskottsbetänkande, men jag kan i detta fall icke underlåta att göra det. Ett arbete, sådant som det föreslagna, skulle verkligen blifva ett stort onus, om det skulle omfatta alla icke blott statens utan äfven kommunernas tjenstemän och pensionstagare. Hvad beträffar att låta införa de väsentligaste af dessa uppgifter i statskalendern, säger Utskottet ganska riktigt, att denna ändå blifvit så voluminös, att den icke tål vid än mera utvidgning, för att icke för mycket fördyras. Vidare framhåller Utskottet de svårigheter, som med arbetet skulle vara förenade, och säger: »Dessa här antydda förhållanden torde redan vara tillräckliga för att motväga den föreställning, att man genom den föreslagna statistiska redogörelsen lätt och snart skulle kunna komma till en öfversigt, som beredde möjlighet af rättvis jämförelse». Dertill kommer den tidsutdrägt, arbetet skulle kräfva. Det skulle gå många år om, innan det skulle kunna verkställas, då statistiska centralbyrån också har att framlägga de årliga redogörelser, som redan äro föreskrifna. »Men», säger Utskottet vidare, »å andra sidan kan ock här såsom i andra fall gälla, att början är halfva arbetet». Ja, jag tror sannerligen att detta arbete kommer att blifva vida större och mödosammare än man nu kan föreställa sig. Och hvem skulle läsa dessa uppgifter? Till hvad gagn skulle de vara? En tjensteman vet nog reda på de löner, på hvilka han kan aspirera, och icke kan ändamålet vara att kunna göra en

*Utgifvande af
en aflönings-
statistik för
riket.*
(Forts.)

jemförelse att den eller den har större eller mindre lön än en annan!
När jag dertill tager i betraktande de stora kostnaderna för detta arbete, kan jag icke annat än yrka afslag å Utskottets hemställan.

Herr Rydqvist: Jag är till stor del förekommen af föregående talare och vill i likhet med honom yrka afslag å Utskottets hemställan, men anser mig böra tillägga några ytterligare skäl för mitt yrkande.

Till en början ber jag att få fästa uppmärksamheten på, huru sväfvande hela frågan varit för samtliga vederbörande. Motionären i Andra Kammaren föreslog, att Riksdagen måtte anhålla att Kongl. Maj:t ville anbefalla statistiska centralbyrån att utgifva »en fullständig och specifik aflöningsstatistik för hela riket». Andra Kammarens Utskott, som behandlat denna fråga, har föreslagit, att åt statistiska centralbyrån skulle uppdragas »utarbetande af en fullständig aflönings- och, i mån så lämpligen ske kan, pensionsstatistik för hela den offentliga förvaltningen» och slutligen har denna Kammarens Utskott i nu föreliggande utlåtande tillstyrkt en skrivelse till Kongl. Maj:t med begäran, att han måtte vidtaga åtgärder »för utarbetande och offentliggörande af en fullständig aflönings- och pensionsstatistik för hela den offentliga förvaltningen.» Då frågas: hvad menas med »en fullständig aflönings- och pensionsstatistik för hela den offentliga förvaltningen»? Jag har mycket funderat derpå men får bekänna, att jag ej är fullt på det klara dermed. Det vill synas af Utskottets betänkande, sid. 1, som Utskottet velat inskränka sferen för statistiska centralbyråns verksamhet i detta fall till blott sådana aflönings- och pensionstagare, som äro tjenstemän. Men vaktmästare äro ju också statens tjenstemän, och inom kommunerna har man en hel svärm tjenstemän: kyrkvaktare, dödgräfvare m. m., och här i Stockholm en mängd tornväktare, som äro pensionstagare. Hvar skall då gränsen sättas? Detta är den första anmärkning, jag har att göra.

I öfrigt ber jag att få erinra, att jag, som i flera decennier systemsatt mig med studium af statistik, är den siste att icke uppskatta dennas värde. Men det är med två vilkor, som jag egnar statistiken uppmärksamhet; det ena är att den är grundad på primäruppgifter, som äro tillförlitliga eller åtminstone i det närmaste tillförlitliga, och det andra, att dermed erhållas upplysningar, som verkligen äro till gagn och således motsvara de uppoffringar, man därför gör.

Hvad nu den här ifrågasatta statistiken beträffar vill jag icke bestrida, att den kan komma att hänföras till den förra kategorien nemligen att den kan komma att grunda sig på tillförlitliga uppgifter, men skall detta blifva fallet, må man bereda sig på enorma utgifter därför. Då låter det sig icke göra med det vanliga anslaget till statistiken, och jag går så långt, att jag anser det vara en bland de största svårigheter, man kan tänka sig, för statistiska centralbyrån att uppgöra ett schema, som skulle gälla för alla kommuner i riket. Man kan knappt föreställa sig hvilket orimligt besvär det skulle vara att indela alla dessa tjenstemän från presidenter och justitieråd ända ned till dödgräfvare och tornväktare i lämpliga klasser för att få reda på antalet och sedermera deras löner och pensioner.

*Utgifvande af
en aflönings-
statistik för
riket.
(Forts.)*

Hvad den andra frågan beträffar, eller behovet och nyttan af den föreslagna statistiken, så finnes det knappast något under solen, som icke kan sättas i statistisk form, men jag vill påminna derom att i någon af de stora länderna, der man dock icke har statistiska uppgifter mer än för hvar 10:de år, omfatta dessa stundom till och med antalet fjäderfän, de millioner eller milliarder ägg, som hönsen värpa etc., och jag frågar, om det är lämpligt att kasta ut penningar för sådant. I öfrigt kan jag icke förstå, huru Utskottet med en sådan motivering kunnat komma till en sådan konklusion; det är för mig alldeles oförklarligt, ty enligt min uppfattning är förslaget i Utskottets motiv på ett ganska tillfredsställande sätt förkastadt. En föregående talare har redan påpekat hvad som der står om svårigheterna för åstadkommande af ett sådant arbete. Och på 3:dje sidan säger Utskottet: »En pröfning, i hvad mån upplysning åtminstone delvis skulle kunna vinnas genom begagnande af här antydda källor och utvägar, torde väl böra föregå en åtgärd, hvars omfattning kan blifva så vidsträckt, att svårigheterna och kostnaderna blifva betydliga.» och vidare: »Ett arbete af sådant omfång fordrar både tid och kostnad och synes vara alldeles oförenligt med Statistiska Centralbyråns öfriga åligganden, med mindre dertill nödiga medel beredas. Ju större omfattning man åt arbetet vill gifva, desto längre tid erfordras innan man kan hoppas dess offentliggörande och motse det utslag af pröfningen, som bör afgöra i hvad mån ändamålet vunnits eller kan genom fortsättning vinnas.»

Här framhåller ju Utskottet för Riksdagen att ett sådant arbete skulle vara förenadt med stor tidsutdrägt och betydliga kostnader. För min ringa del och då Riksdagen, efter mitt sätt att se saken, allt mer och mer måste tillse, att den icke onödigt kastar bort penningar, samt jag omöjligen kan inse att nyttan af denna statistik skulle i ringaste mån motsvara kostnaderna därför, hemställer jag, hvarför man nu skulle binda sig vid kanske ett nytt embetsverk för denna sak. För att dessa uppgifter skulle vara af något intresse borde de utgifvas årligen, men, som Herr von Möller antydt, skulle dessa uppgifter blifva en högst diger lunta, som komme till trycket kanske 3 eller 4 år efter det år, uppgifterna afsåge.

På dessa skäl hemställer jag om afslag å Utskottets förslag.

Friherre Klinckowström: Det är eget, att jag, som anmält reservation mot de *motiv*, hvilka Utskottet här anfört för sitt förslag till beslut, skall försvara Utskottets utlåtande; men då jag i allo biträdt det *slut*, hvartill Utskottet kommit, kan jag icke annat än bedja att med några ord få bemöta de två föregående talare, hvilka tyckas vilja afslå Utskottets enligt mitt förmenande så billiga förslag.

För den som haft att göra med så väl de aflönningar för tjänstemän som ock de pensioner, hvilka blifvit af Kongl. Maj:t begärda under Riksdagens lopp, är det väl icke tvifvel underkastadt, att en ordnad uppställning och officiel statistik öfver löner och pensioner är af ofantligt stor nytta för att, då fråga förekommer om lönernas höjande eller pensioners beviljande, kunna jemföra, huru de personer som äro i fråga förhålla sig till andra med dem likställda. De svårigheter, som den siste talaren påpekade skulle förefinnas, för att kunna samla upp-

*Utgifvande af
en aflönings-
statistik för
riket.*
(Forts.)

gifter för en så beskaffad statistik, äro visserligen icke så stora som talaren framstälde. Företaget skulle ej heller blifva så kostsamt som han förespådde. Vi veta litet hvar, att alla offentliga lönestater finnas att tillgå i vederbörande departement och embetsverk, vid regementen och stater, och svårigheten att få dessa lönestater samlade är således alls icke betydande. Detsamma är förhållandet med pensionsstaterna. Hvad dem beträffar, är det ej längre sedan än 50 à 60 år, efter hvad jag tror, som de offentliggjordes och bifogades det s. k. offentliga trycket. Jag tror, att det vore af stor nytta att hafva dem samlade, och enligt Utskottets förslag är icke något annat meningen än att få dem grupperade, d. v. s. att när man uppgifver en persons lön och ser att 9 eller 10 andra finnas som hafva lika lön, så uppför man dem alla tillsammans. Likaså med pensionstagare, der dessa kunna grupperas. Men der gruppering ej kan ske, såsom t. ex. i fråga om de flera hundra fruntimmer som åtnjuta pensioner, skulle namnen uppföras. En sådan statistik skulle medföra nytta äfven derigenom, att man lärde känna de verkliga utgifter, som staten i detta hänseende får vidkännas.

Utskottet har ansett, att uppgifterna icke borde tvingas in i statskalendern, och jag tror, att Utskottet deri riktigt förfarit. Icke heller borde de publiceras oftare än, exempelvis, hvar femte år, kanske än mera sällan, det vill jag icke afgöra, ty Utskottet har verkligen föreslagit ett ganska oskyldigt beslut, nemligen att hänskjuta frågan till Kongl. Maj:t, som bäst kan bedöma när och på hvad sätt en så beskaffad statistisk redogörelse borde utlemnas till allmänheten.

Statistiska byrån har icke varit okunnig om denna fråga. Den har tvärtom gått oss till mötes med stor välvilja för att lemna råd och upplysningar. Jag tror därför, att denna myndighet, en gång tillfrågad, ej kommer att göra svårigheter utan arbeta för saken, som synts byrån både nödig och nyttig. Att företaget skall kosta penningar är naturligt att förutse. Icke kan statistiska byrån utföra arbetet utan att öka sina arbetskrafter, men om man ej fordrar en årlig redogörelse, tror jag ej, att arbetet blir så fasligt vidlyftigt och kostsamt.

På dessa skäl får jag vördsamt anhålla om bifall till Utskottets hemställan.

Herr Jöns Pehrsson: Det kan väl vara sant att den föreslagna statistiken skulle medföra stora kostnader, men samma anmärkning gjordes på den tid, då man ifrade för den kommunala finansstatistikens införande, och jag tror att ingen nu skulle vara böjd att upphöra med densamma. För min del tror jag också, att den föreslagna statistiken kunde vara ganska nyttig, upplysande och vägledande i många fall, synnerligast i afseende på beskattningen, emedan man blefve i tillfälle att få se om personer hafva inkomster från flera håll.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr von Strokirch: Andra Kammarens beslut i ärendet innehåller en anhållan, att Kongl. Maj:t täcktes dels åt statistiska centralbyrån uppdraga utarbetande af en fullständig aflönings- och, i mån så lämpligen ske kan, pensionsstatistik för hela den offentliga förvaltningen, dels taga i öfvervägande huruvida de väsentligaste hit hörande

uppgifter framdeles må kunna årligen meddelas i statskalendern. Då Utskottet tog del af detta beslut, syntes det som om en modifikation deri borde göras, helst då man visste, att statistiska centralbyrån redan är öfverhopad med arbete och att det anslag, som utgår till byrån, icke förslår till bestridande af de med arbetet förenade utgifter. Så t. ex. betalas af extra medel tryckningen af Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Då man tillika visste, att vetenskapsakademien är den auktoritet, som utgifver statskalendern, ehuru på grund af privat aftal en del deraf bearbetas inom statistiska centralbyrån, ansåg Utskottet än mer Andra Kammarens beslut böra modifieras. För att ytterligare för denna Kammare påpeka alla de omständigheter, som måste iakttagas för att kunna med noggrannhet bearbeta en så omfattande statistik som den ifrågavarande, ansåg sig Utskottet böra framdraga alla möjliga skäl *för* och *emot* en sådan statistiks införande. Härigenom ville Utskottet jemväl framhålla, att Kongl. Maj:t med fullt fog skulle vid en kommande riksdag kunna begära ett rundligt anslag till den myndighet, åt hvilken statistikens utarbetande anförtröddes. Af denna anledning hafva en hel del af Utskottets motiv framlagts.

Hvad beträffar, att uppgifterna skulle årligen blifva meddelade i statskalendern, ansåg Utskottet sig böra något påpeka, att kalendern härigenom skulle blifva så diger och dyr, att endast ett fåtal personer skulle köpa den, och den dermed afsedda nyttan således förfelas. Af Utskottets motivering framgår likaledes, att ett *årligt* offentliggörande icke bör ifrågakomma.

Ehuru Utskottet således frångick Andra Kammarens beslut, ansåg Utskottet likväl, att det kunde vara af intresse och ganska stor nytta att hafva samlade uppgifter angående aflöningar och pensioner, och Utskottet har därför tillstyrkt Medkammarens beslut i en modifierad form, så att frågan i sin helhet skulle blifva öfverlemnad till Kongl. Maj:t.

På nu anförda skäl får jag anhålla om bifall till Utskottets förslag.

Grefve Hamilton: En ledamot af Utskottet har vid utarbetande af sitt förslag tagit råd från statistiska centralbyrån, hvilka blifvit välvilligt meddelade, och det kan man verkligen se af Utskottets utlåtande, emedan allt hvad det innehåller egentligen innebär motiv för afslag. Sedan Utskottet redogjort för de källor, ur hvilka man skulle kunna hemta upplysningar för ifrågavarande arbete, säger Utskottet, att dessa källor likväl icke äro användbara, utan man skulle, sedan alla dessa blifvit anlitade och derur hemtats allt hvad der kan tagas, finna, att de vore alldeles otillräckliga, och därför nödgas vända sig särskildt till hvar och en person, som skulle upptagas i redogörelsen, på det att denna skulle kunna blifva fullständig.

Vidare upplyses i betänkandet, att arbetet skulle blifva dyrt, ja mycket dyrt. En ledamot af Utskottet har visserligen kallat förslaget billigt, men det öfverensstämmer icke med motiven, ty enligt dessa skulle företaget blifva betydligt kostsamt, till följd af icke blott den tillökning i statistiska byråns personal, som skulle blifva erforderlig, utan äfven kostnaderna för tryckning, papper och fördelning samt öfriga utgifter, som tillkomma. Det torde således förtjena att tagas i öfvervägande, huruvida den produkt man får kan motsvara så betydliga

Utgifvande af
en aflönings-
statistik för
riket
(Forts.)

kostnader. Det är väl icke tvifvel om att den, som önskar upplysning om en persons löneinkomster, kan hemta sådan ur stater, hvilket också Utskottet ganska riktigt nämnt. Något annat skulle naturligtvis icke kunna inhemtas ur den föreslagna kalendern. Statistikens ändamål är väl i allmänhet att genom samlande af fortgående uppgifter rörande ett visst ämne kunna göra jmförelser, hvilka sedermera tjena till grund för blifvande åtgärder. Här kan man knappt få sådana för hvarje år fortgående uppgifter, med afseende å det stora besvär och de höga kostnader, som deraf skulle förorsakas. Allt hvad man möjligen kunde vinna vore en uppgift på hvad efter en viss tidrymd löner utgjorde och hvad de utgjorde under en föregående tid. Men en sådan jmförelse kan man emellertid, som sagdt, göra efter Riksdagens beslut rörande de stater, i afseende å hvilka jmförelsen vore behöflig.

För min del kan jag icke inse, att man skulle kunna hafva något gagn af sådana sammanförda uppgifter rörande alla möjliga befattningar och pensionsstater i riket, och jag skulle i alla händelser, äfven om jag trodde att de vore af någon nytta i ett eller annat hänseende, draga i betänkande att förorsaka staten så betydliga utgifter och tjenstemän ett stort besvär för en sak, hvaraf nyttan måste blifva ganska ringa. Att Andra Kammaren fattat ett beslut i något så när samma syfte som Utskottet föreslagit, det må väl vara ett skäl att man betänker sig, men jag riskerar dock att byta om roll med de två talare, som talat för bifall till Utskottets förslag, och denna gång vara den, som yrkar på sparsamhet med statens medel.

Jag anhåller således om afslag å förevarande betänkande.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad och Herr Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till förevarande utlåtande och dels afslag derå, framstälde Herr Talmannen först proposition på bifall till utlåtandet, hvarvid svarades många nej jemte några ja, och sedermera proposition på afslag derå, då svaren utföllo med många ja jemte några nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Anmälles och bordlades:

Stats-Utskottets utlåtande N:o 61, i anledning af Kongl. Maj:ts förslag om anvisande på Riksgäldskontoret af ett anslag för betäckande af den ökning i statens jernvägars materialförråd och kassaförslag, som under åren 1878 och 1879 kan förekomma; och

Första Kammarens Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 15, om underdånig skrifvelse angående omarbetning af krigslagarne;

hvar efter Kammaren, uppå Herr Talmannens hemställan, beslöt, att dessa mål skulle uppföras främst på föredragningslistan för nästa sammanträde.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades Herr *von Koch* under fjorton dagars tid, räknad från den 15 i denna månad.

Kammaren åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Tisdagen den 14 Maj.

Kammaren sammanträdde kl. $\frac{1}{2}$ 2 e. m.

Justerades 6 protokollsutdrag för den 11 och protokollet för den 4 i denna månad.

Upplästes och godkändes Stats-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrivelser:

N:o 36, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Sjunde hufvudtitel; och

N:o 37, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Åttontonde hufvudtitel.

Upplästes och godkändes Banko-Utskottets förslag dels till Riksdagens underdåniga skrifvelse N:o 39, med reglemente för Riksbankens styrelse och förvaltning, dels ock till Riksdagens skrifvelse N:o 40 till fullmäktige i Riksbanken med öfverlemnande af bankoreglementet.

Herr Talmannen tillkännagaf att, enligt den emellan Kamrarnes Talmän träffade öfverenskommelse, omröstningar jemlikt 65 § Riksdagsordningen komme att vid början af morgondagens sammanträde anställas öfver alla de voteringspropositioner, som blifvit af båda Kamrarne godkända.

Föredrogs, men begärdes af flere ledamöter å nyo på bordet Stats-Utskottets den 11 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 61, i anledning af Kongl. Maj:ts förslag om anvisande på Riksgäldskontoret af ett anslag för betäckande af den ökning i statens jernvägars materialförråd och kassaförlag, som under åren 1878 och 1879 kan förekomma.

Föredrogs, men begärdes af flere ledamöter å nyo på bordet Första Kammarens Tillfälliga Utskotts den 11 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 15, om underdånig skrifvelse angående omarbetning af krigslagarne.

Anmäldes och bordlades från nedannämnda Utskott och Andra Kammarerna inkomna memorial, utlåtanden och protokollsutdrag, nemligen från

Stats-Utskottet:

N:o 62, angående aflöningen för Justitieombudsmannen och de vid hans expedition anställda tjänstemän och vaktmästare;

N:o 63, med anledning af ej mindre Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående beviljande af låneunderstöd för fullbordande af Bergslagens jernvägsaktiebolags jernvägsanläggning, än ock väckta motioner angående dels inköp af Hallsberg—Motala—Mjölby jernväg, dels underdånig anhållan om förordnande af en komité med uppdrag att utreda, huruvida det må vara för staten fördelaktigt att förvärfva de med statsjernbanesystemet i förbindelse stående enskilda jernvägar, dels ock anvisande af 30 millioner kronor till inköp af enskilda jernvägar;

N:o 64, i anledning af erhållen återremiss å Stats-Utskottets utlåtande N:o 45, angående afsöndring af jord från sergeantbostället Bergane N:o 1 och öfverstebostället Kastellgården;

N:o 65, i anledning af väckt motion om inställande af alla åtgärder för den nya bergslagsrättans påförande;

Bevillnings-Utskottet:

N:o 11, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut uti en punkt af Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 9, angående stämpelpappersafgiften;

Särskilda Utskottet:

N:o 3, angående aflöning åt Utskottets tjänstemän och vaktbetjening;

Andra Kammarerna:

N:o 208, med delgifvande af Kammarernas beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 31, om underdånig skrifvelse angående förvärfvande till statsdomän af egendomen Hammarby;

hvar efter Kammarerna, uppå Herr Talmannens hemställan, beslöt, att dessa utlåtanden, memorial och protokollsutdrag skulle uppföras främst bland målen på föredragningslistan för morgondagens sammanträde.

Kammarerna åtskildes.

In fidem
O. Brakel.
